

Жене и мушкарци у Републици Србији

**Women and
Men in the
Republic
of Serbia**

Београд/Belgrade, 2014

Република Србија
Републички завод за статистику

Жене и мушкарци у Републици Србији

Прво издање

Београд, 2014.

Жене и мушкарци у Републици Србији

Издавач:

Републички завод за статистику
Милана Ракића 5, Београд
Тел: 011 2412 922; факс: 011 2411 260

За издавача:

проф. др Драган Вукмировић, директор

Редакцијски одбор:

Драгана Ђоковић–Папић
Весна Зајц
Јованка Стојановић
Драгана Николић
Селена Марковић
Славица Манов

Лектура и коректура (српски):

Богдана Милошевић

Превод, лектура и коректура (енглески):

Тамара Врачаревић

Дизајн:

Растко Тохол

Штампа:

Игам, Београд

Тираж:

500 примерака

ISBN 978-86-6161-133-9

Захваљујемо се Статистици Шведске (Statistics Sweden — SCB) и Шведској агенцији за развој (Swedish International Development Cooperation Agency — Sida) на стручној и финансијској помоћи при изради ове публикације.

Приликом коришћења података из ове публикације обавезно навести извор.

Садржај

Предговор	4
Уводне напомене	5
1. Становништво	9
2. Здравство	25
3. образовање	35
4. Социјална заштита	48
5. Правосуђе	51
6. Запосленост	57
7. Зараде и пензије	74
8. Коришћење времена	81
9. Доношење одлука	85
Захвалница	89

Предговор

„Жене и мушкарци у Републици Србији“ је четврта по реду публикација у којој се представљају статистички подаци приказани према полу (прва је објављена 2005, друга 2008. а трећа 2011. године). Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

Публикација је настала као резултат сагледавања потреба корисника да се стање у друштву и односи међу половима прате преко статистичких података, као и са намером да омогући да се, захваљујући статистичким подацима, креирају и спроводе политике које су усмерене на отклањање неједнакости и унапређење једнаких могућности.

Прикупљени су и објављени статистички подаци према полу из следећих институција: Републички завод за статистику (РЗС), Институт за јавно здравље Србије, Министарство правде, Министарство унутрашњих послова, Министарство одбране, Национална служба за запошљавање, Републички завод за социјалну заштиту, Републички фонд за здравствено осигурање, Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, Српска академија наука и уметности, Институт за психологију Филозофског факултета у Београду и Дечији фонд Уједињених нација (UNICEF).

Овом публикацијом Републички завод за статистику даје широки избор статистичких података приказаних према полу, и то из следећих области:

1. Становништво
2. Здравство
3. Образовање
4. Социјална заштита
5. Правосуђе
6. Запосленост
7. Зараде и пензије
8. Коришћење времена
9. Доношење одлука

Новитете у овој публикацији представљају подаци добијени из Истраживања здравља становништва Србије, као и из првог Истраживања о приходима и условима живота.

За анализу стања, доношење одговарајућих мера и праћење њихове реализације неопходно је редовно системско обезбеђивање статистичких показатеља и њихово унапређивање. Републички завод за статистику посвећен је изградњи одрживог институционалног оквира родне статистике, којем доприноси и ова публикација.

Надамо се да ће ова публикација допринети унапређењу родне равноправности и побољшању положаја жена у Републици Србији и помоћи у планирању и спровођењу политика једнаких могућности.

У Београду, децембра 2014.

Директор
Проф. др Драган Вукмировић

Уводне напомене

Пол подразумева биолошке карактеристике жена и мушкараца, које су универзалне, видљиве и очигледне и, углавном, непроменљиве.

Род подразумева скуп улога, обавеза и очекивања које одређено друштво додељује и намеће особама с обзиром на њихов пол. Они се могу мењати кроз време и разликују се од друштва до друштва.

Родна равноправност подразумева да жене и мушкарци имају једнаке могућности, права и обавезе у свом друштвеном, професионалном и породичном окружењу.

Република Србија је потписница више важних и обавезујућих **међународних докумената који гарантују равноправност жена и мушкараца и забрањују дискриминацију на основу пола**.

Међу тим документима најважнији су документи Уједињених нација (Општа декларација о правима човека, Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена — CEDAW), Савета Европе (Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Европска социјална повеља и Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици) и Европске уније (Повеља Европске уније о основним правима).

Националне изворе родне равноправности представљају Устав Републике Србије, закони, али и подзаконски правни акти.

Устав Републике Србије (усвојен 2006. године) даје законски основ за увођење и уређивање родне равноправности у Србији и установљује равноправност полова као основно уставно начело. Уставом је утврђена обавеза државе да јемчи равноправност жена и мушкараца и развија политику једнаких могућности (члан 15), а уведено је и начело забране дискриминације, између осталог и дискриминације на основу пола.

Закон о равноправности полова (донет 2009. године) обавезује све органе јавне власти да воде активну политику једнаких могућности и да прате остваривање начела равноправности засноване на полу у свим областима друштвеног живота и примену међународних стандарда и Уставом загарантованих права у овој области. Законом су регулисане области запошљавања, здравствене заштите, породичних односа, образовања, културе, спорта, политичког и јавног живота и судске заштите.

Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности усвојена је у фебруару 2009. године. Овим документом се утврђује целовита и доследна политика државе у циљу елиминисања дискриминације жена, побољшања њиховог положаја и интегрисања принципа равноправности полова у све области деловања институција система, као једног од елемената модернизације и демократизације друштва. Стратегијом су обухваћене области које се тичу учешћа жена у креирању политика и у доношењу одлука: економија, образовање и здравље, сузбијање насиља над женама, као и питање присутности родних стереотипа у медијима.

Приоритетни стратешки циљеви политике унапређења положаја жена и родне равноправности у Републици Србији јесу:

- ▶ Остваривање права жена да равноправно с мушкарцима учествују у одлучивању;
- ▶ Искоренивање економских неједнакости између мушкараца и жена, отклањање отворене и прикривене дискриминације и боље коришћење женских ресурса за социоекономски развој;
- ▶ Успостављање родне равноправности и интегрисање родне перспективе у образовање;
- ▶ Очување и унапређивање здравља жена и остваривање родне равноправности у здравственој политици;
- ▶ Превенција и сузбијање свих видова насиља над женама и обезбеђивање свеобухватног система заштите за жене које су жртве насиља;
- ▶ Успостављање родне равноправности у медијима, уклањање родних стереотипа и елиминисање мизогиније/говора мржње из медија.

Институционални механизми који у Републици Србији спроводе и надгледају процес унапређења родне равноправности јесу:

- ▶ Одбор за равноправност полова Народне скупштине Републике Србије (основан је 2002. године);
- ▶ Савет за равноправност полова Владе Републике Србије (основан је 2004. године);
- ▶ Заштитник грађана (закон је донет 2005. године, заменица за родну равноправност, права детета и права особа са инвалидитетом је именована 2008. године);
- ▶ Повереник за заштиту равноправности (основан је доношењем Закона о забрани дискриминације 2010. године, повереница је именована 2010. године);
- ▶ Одсек за унапређење родне равноправности у оквиру Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (формиран 2014);
- ▶ Координационо тело за родну равноправност (основано 2014).

У Србији делују и покрајински механизми за родну равноправност (Покрајински секретаријат за рад, запошљавање и равноправност полова, Покрајински омбудсман, Покрајински савет за равноправност полова, Одбор за равноправност полова Скупштине АП Војводине и Покрајински завод за равноправност полова), као и локални механизми, чије је оснивање, усвајањем Закона о равноправности полова, постало обавеза локалних самоуправа.

Родно осетљива статистика не подразумева само разврставање и приказивање постојећих података по полу, већ и уважавање разлика у проблемима и изазовима с којима се жене и мушкарци сусрећу у свим сферама живота.

На међународном нивоу, прво званично разматрање родно осетљиве статистике одиграло се за време Прве светске конференције о женама у Мексико Ситију 1975. године, а Пекиншка декларација и платформа за акцију из 1995. године, која даје јасан скуп препорука и смерница за побољшање положаја жена у свету, дотиче се и родно осетљиве статистике. Она наводи

обавезу држава да редовно прикупљају, обрађују и објављују податке разврстане по полу и старосној доби како би се омогућио увид у проблеме и питања који се тичу положаја жена и мушкараца.

Редовно и свеобухватно праћење и приказивање родно осетљивих података омогућава сагледавање стања у друштву у погледу родне дискриминације, односно утврђивање да ли постоји неравноправност између жена и мушкараца. Оно такође омогућава креирање, планирање и спровођење политика које су усмерене на отклањање неједнакости и унапређење положаја дискриминисаних група или појединаца.

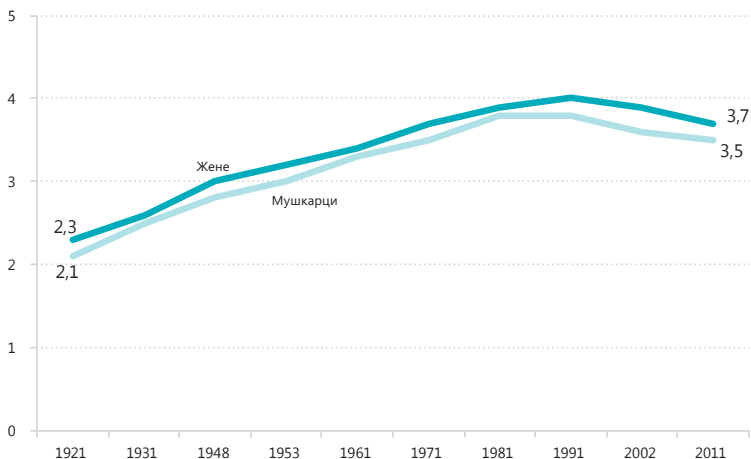
1. Становништво

- ▶ **Просечна старост становништва** представља просек навршених година живота становништва у посматраној години.
- ▶ **Процене становништва** израђују се на основу резултата пописа становништва и резултата статистике природног и механичког кретања становништва (унутрашње миграције).
- ▶ **Пројекције становништва** представљају пројектовани број становника за посматрану годину. Приказани подаци су израчунати по средње ниској варијанти. Ова варијанта представља комбинацију хипотеза о средње ниском фертилитету, променљивом морталитету и променљивим миграцијама у пројекционом периоду.
- ▶ **Домаћинством** се сматра свака породична или друга заједница лица која заједно станују и заједнички троше своје приходе за подмиривање основних животних потреба (становање, исхрана и др.). Домаћинство може бити самачко или вишечлано, било да су лица у сродничким односима или не.
- ▶ **Становништво према породичном саставу** чине групе лица наведених полних, брачних и сродничких карактеристика.
- ▶ **Породица** је заједница коју чине брачни или ванбрачни пар, један или оба родитеља и њихова деца. Дететом се сматра свако лице, без обзира на старост и на брачни статус, које живи у домаћинству с једним родитељем или са оба родитеља и које у том домаћинству нема брачног/ванбрачног партнера или своје дете.
- ▶ **Стопа укупног фертилитета** представља број живорођене деце по једној жени старости 15–49 година.
- ▶ **Мигрантско становништво** чине лица која су променила насеље сталног становања у Републици Србији у посматраној години.
- ▶ **Дневним мигрантима** се сматрају лица која раде или се школују ван места свог уобичајеног становања, али се у њега враћају свакодневно или више пута недељно.
- ▶ **Стопа ризика од сиромаштва** представља удео лица чији је еквивалентни приход мањи од релативне линије сиромаштва. Ова лица нису нужно сиромашна, већ само имају већи ризик да то буду.
- ▶ **Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености** укључује лица која су: у ризику од сиромаштва или изразито материјално ускраћени, или живе у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада. Материјална ускраћеност домаћинства је показатељ материјалних услова који утичу на квалитет живота домаћинства.

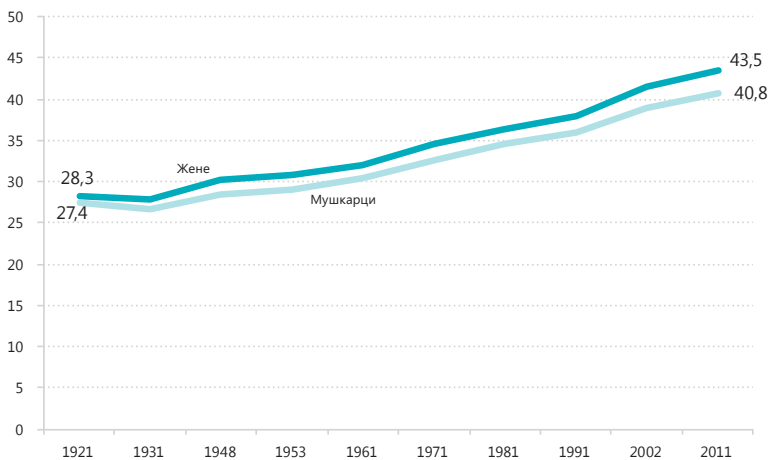

Издвајемо...

- ▶ Жене чине 51,3% од укупног броја становника Републике Србије.
- ▶ Посматрано по старости, код средовечног и старог становништва већи је број жена, док су код млађег становништва мушкарци бројчано доминантнији. Жене су у просеку старије од мушкараца за 2,7 година.
- ▶ Просечно домаћинство у Републици Србији има три члана. Најзаступљенија су једнопородична домаћинства брачних/ванбрачних парова с децом — свако треће домаћинство, односно 36,4%. Потом следе самачка домаћинства, која чине 22,3% укупног броја домаћинстава, док домаћинстава брачних/ванбрачних парова без деце има 18,5%.
- ▶ Мушкарци преовлађују као лица на које се води домаћинство у свим вишечланим домаћинствима. У самачким домаћинствима далеко је већа заступљеност жена — 60% према 40%. Тако, код самачких домаћинстава чији су носиоци старости 65 и више година, готово три четвртине су жене, док међу „самцима” млађим од 50 година има 61% мушкараца.
- ▶ 79% једнородитељских породица припада типу „мајка с децом”. Преко 70% ових породица има само једно дете.
- ▶ Више од половине, односно 57% мушкараца и 53% жена старијих од 15 година живи у браку/заједници. Међу неудатим/неожењеним, жена је за 15% мање од мушкараца (43% према 58%). Међутим, жене су заступљеније међу разведеним лицима, док су у категорији удовица/удовац, жене чак 3,6 пута заступљеније од мушкараца.
- ▶ Међу становништвом старости 15 и више година, 80% жена и 81% мушкараца који живе у ванбрачној заједници формално су, односно према законском брачном стању, неудате/неожењени. Жене које живе у ванбрачној заједници старе су у просеку 39, а мушкарци 42 године.
- ▶ Жене су најзаступљеније у категорији „Издржавано лице” (57,6%), а потом следе жене којима је главни извор прихода пензија (57%), стипендије (56,5%) и социјална примања (55,5%). Међу мушкарцима, највеће је учешће лица којима је главни извор средстава за живот зарада (58%), потом следе новчана накнада за незапослена лица (60%), приходи од имовине (63,8%), као и зајам/уштеђевина (64%).
- ▶ Жене су просторно покретљивије: више од половине њих, односно 53% жена доселило се у место сталног становања из другог насеља у Републици Србији или из иностранства, док се 63% мушкараца никада није селило. Највише мигрантског становништва доселило се из друге области: свака пета жена, односно 15% мушкараца.
- ▶ Међу дневним мигрантима који обављају занимање, знатно је веће учешће мушкараца (62%), него жена (38%). С друге стране, међу дневним мигрантима који се школују, незнатно је веће учешће жена — 51%, према 49%.
- ▶ Према добијеним резултатима, највиша стопа ризика од сиромаштва у 2012. години је међу младима оба пола и она износи 26,8 за жене, а 27,7 за мушкарце, док је најнижа стопа код најстарије популације мушког пола — 15,3.

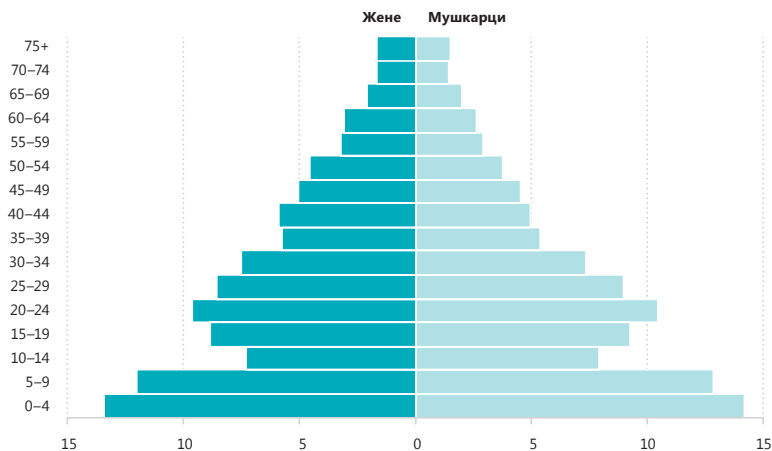
Становништво по пописима, према полу, 1921–2011. (у милионима)

Извор: Пописи становништва, домаћинства и станова, РС.

Просечна старост становништва, према полу, 1921–2011.

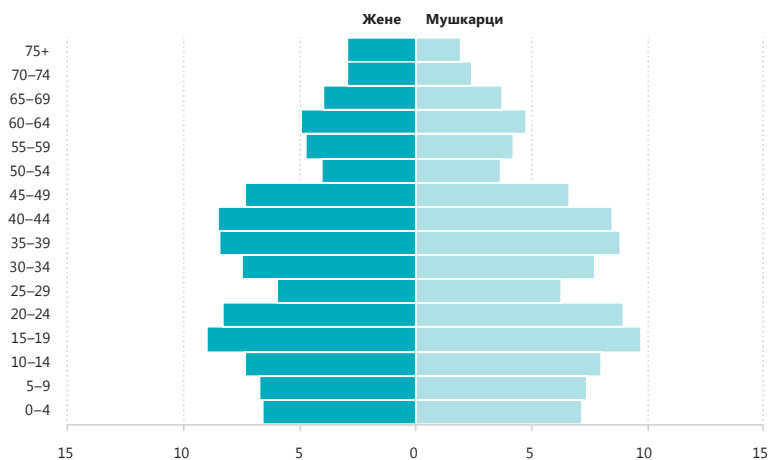
Извор: Пописи становништва, домаћинства и станова, РС.

Становништво, према старости и полу, 1931. (у %)

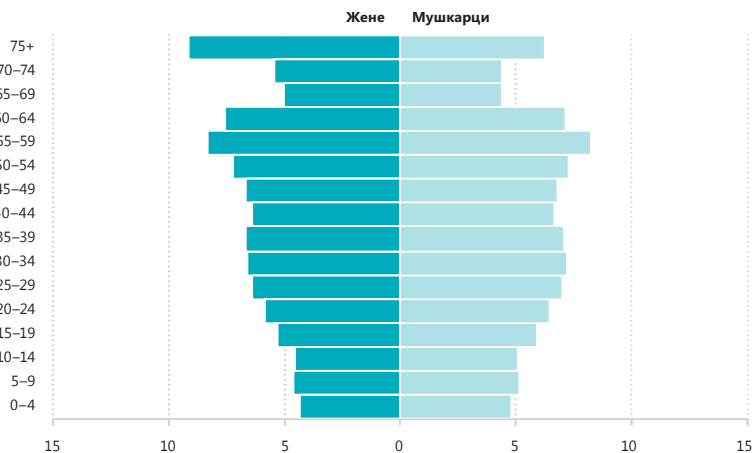
Извор: Попис становништва, РС.

Становништво, према старости и полу, 1971. (у %)

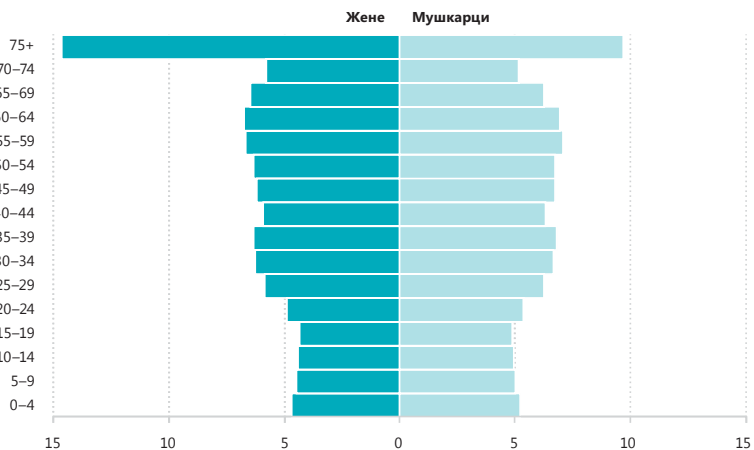
Извор: Попис становништва, РС.

Становништво, према старости и полу, 2011. (у %)

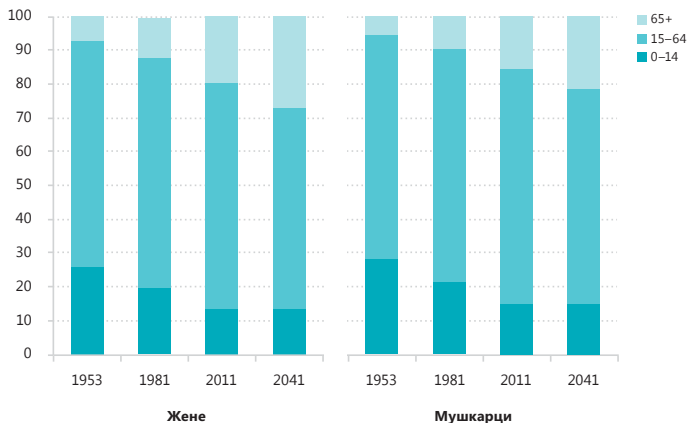
Извор: Пописи становништва, домаћинства и станова, РЗС.

Становништво, према старости и полу, пројекција, 2041. (у %)

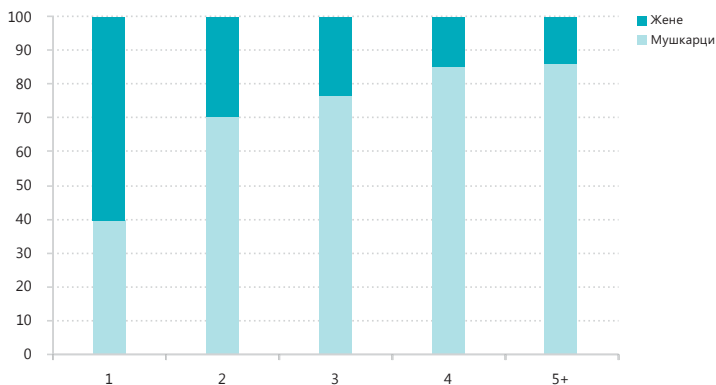
Извор: Пројекција становништва, РЗС.

Становништво, према великим старосним групама и полу, 1953, 1981, 2011. и 2041. (у %)

Извор: Полиси и пројекција становништва, РЗС.

Домаћинства, према броју чланова и полу лица на које се води домаћинство, 2011. (у %)

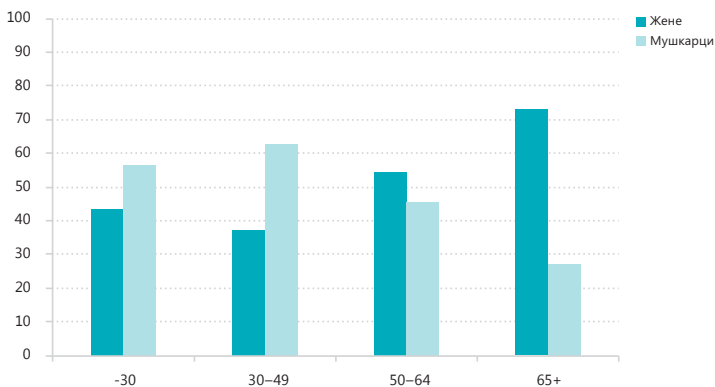
Извор: Полис становништва, домаћинстава и станова, РЗС.

Домаћинства, према породичном саставу и полу лица на које се води домаћинство, 2011.

	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Укупно	751634	100	1736252	100	30	70
Породична домаћинства	392106	52	1495073	86	21	79
Домаћинства са једном породицом	365535	49	1298194	75	22	78
Брачни/ванбрачни пар са децом	105607	14	799270	46	12	88
Брачни/ванбрачни пар без деце	50874	7	408251	24	11	89
Мајка са децом	204496	27	33784	2	86	14
Отац са децом	4558	1	56889	3	7	93
Домаћинства са две или више породица	26571	4	196879	11	12	88
Непородична домаћинства	359528	48	241179	14	60	40
Самачка домаћинства	335001	45	220466	13	60	40
Вишечлана домаћинства	24527	3	20713	1	54	46

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

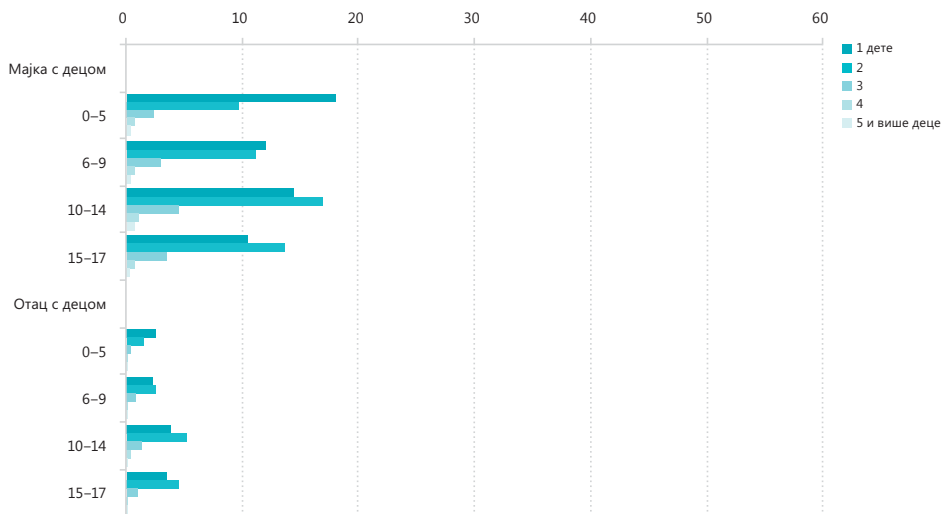
Самачка домаћинства, према старости и полу, 2011. (у %)

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

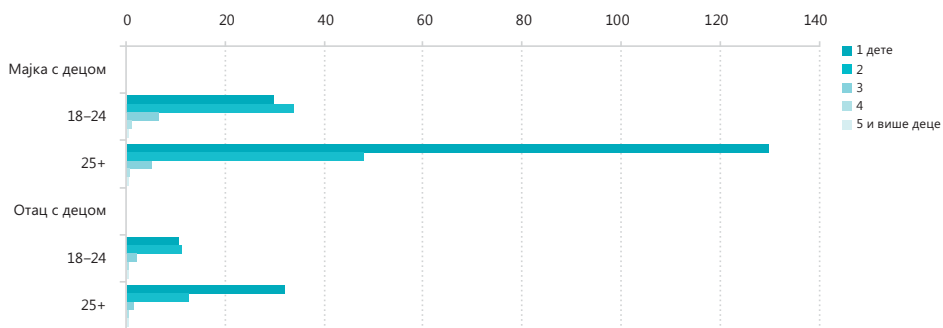

Једнородитељске породице с малолетном децом, према старости и броју деце, 2011. (у хиљадама)

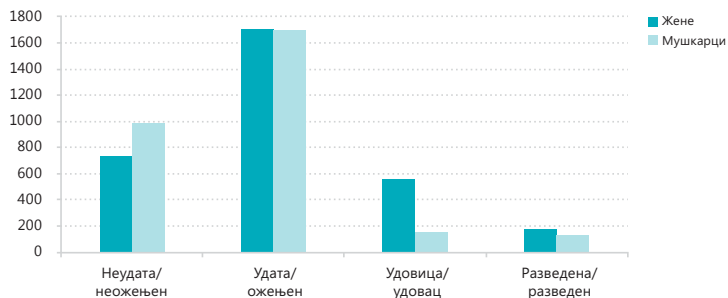
Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

Једнородитељске породице с пунолетном децом, према старости и броју деце, 2011. (у хиљадама)

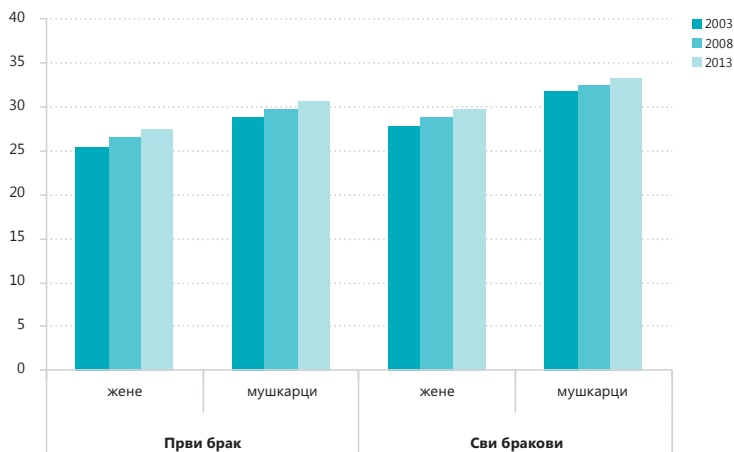
Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

Становништво старости 15 и више година, према брачном статусу и полу, 2011. (у хиљадама)

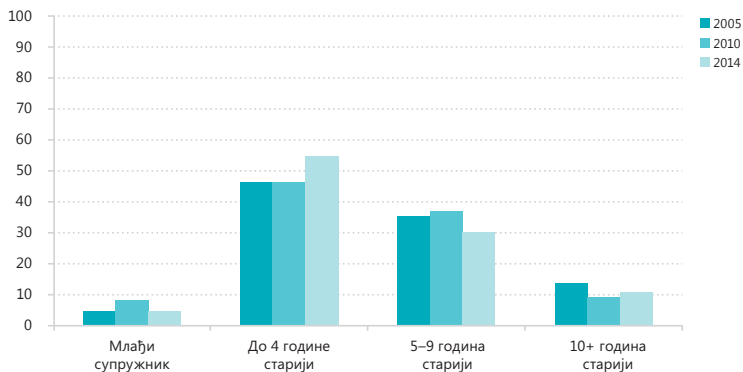
Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РС.

Просечна старост жена и мушкараца при закључењу брака, 2003, 2008. и 2013.

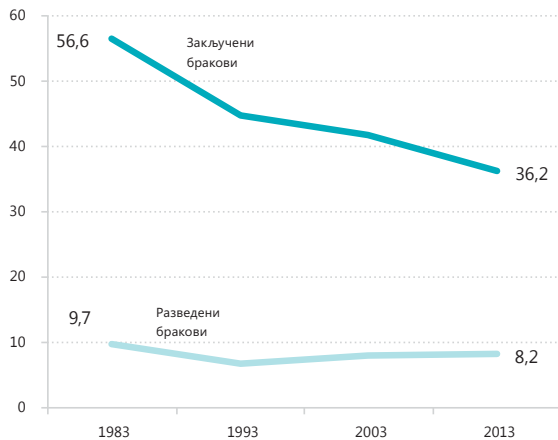
Извор: Витална статистика, РС.

Разлика у годинама између супружника, жене старости 20–24 године, 2005, 2010. и 2014. (у %)

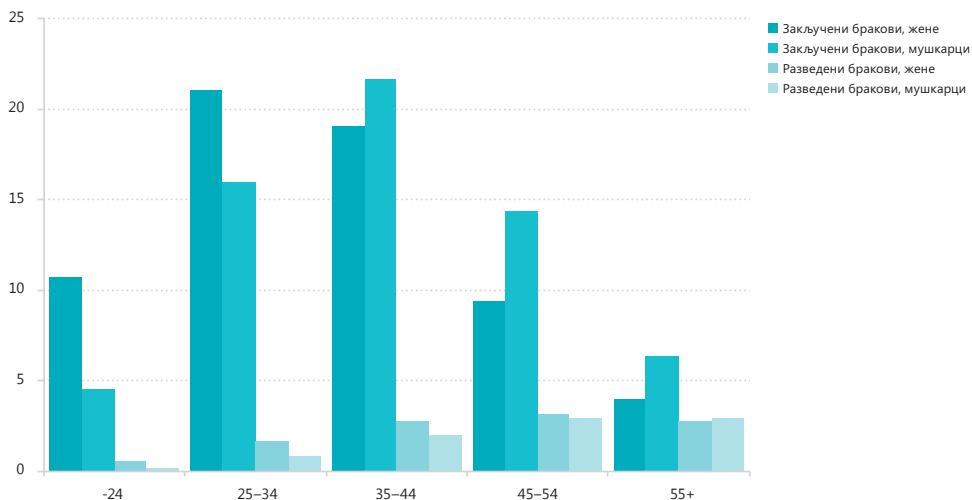
Извор: Истраживање вишеструких показатеља, РЗС и УНИЦЕФ.

Закључени и разведени бракови, 1983–2013. (у хиљадама)

Извор: Витална статистика, РЗС.

Закључени и разведени бракови, према старости и полу, 2013. (у хиљадама)

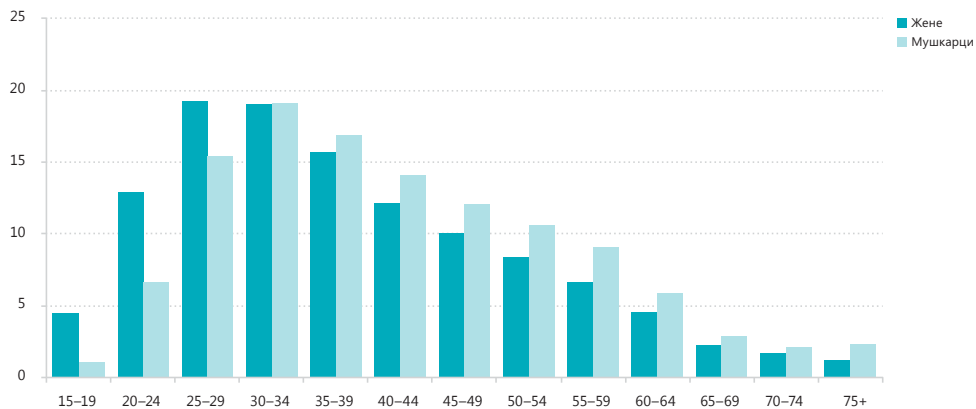
Извор: Витална статистика, РЗС.

Становништво старости 15 и више година које живи у ванбрачној заједници, према брачном стању и полу, 2011.

	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Укупно	118170	100	117893	100	50	50
Неудата/неожењен	93982	80	95278	81	50	50
Удата/ожењен (не живе заједно)	1093	1	1179	1	48	52
Удовица/удовац	3983	3	2664	2	60	40
Разведена/разведен	13908	12	13866	12	50	50
Непознато	5204	4	4906	4	51	49

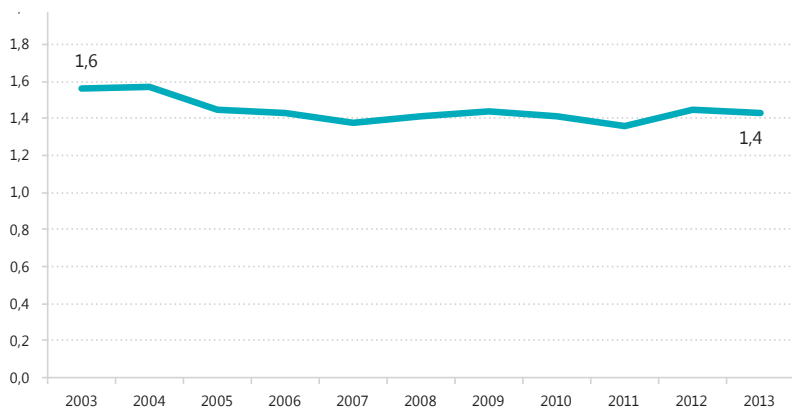
Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

Становништво старости 15 и више година, које живи у ванбрачној заједници, према старости и полу, 2011. (у хиљадама)

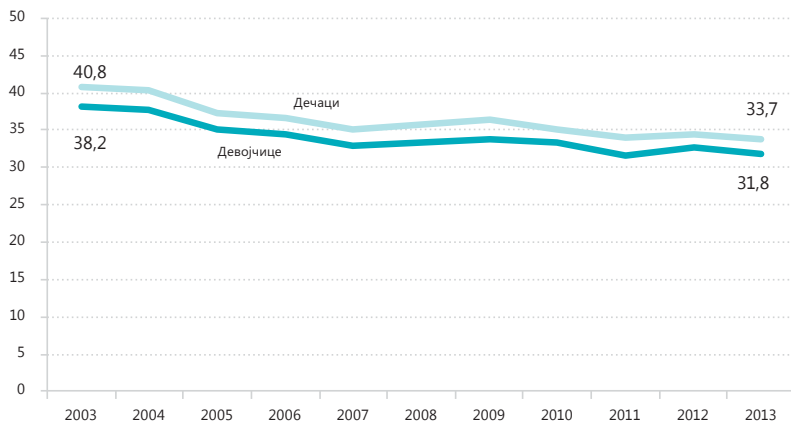
Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РС.

Стопе укупног фертилитета, 2003-2013.

Извор: Витална статистика, РС.

Живорођени, према полу, 2003–2013. (у хиљадама)

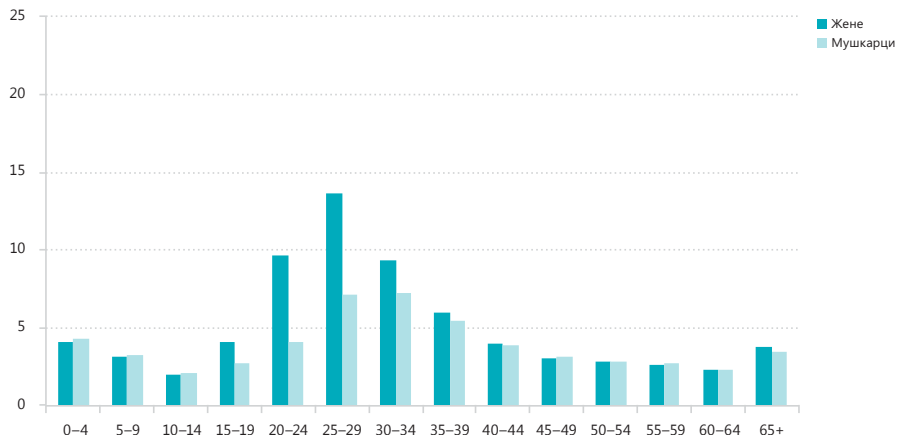
Извор: Витална статистика, РЗС.

Живорођени, према старости и брачном стању мајке, 2008. и 2013.

Старост мајке	Живорођени			
	2008		2013	
	у браку	ван брака	у браку	ван брака
Укупно	53336	15747	49103	16451
-15	-	59	-	43
15–19	1808	2848	1065	2324
20–24	12770	4648	8326	4288
25–29	18858	3792	16751	4154
30–34	13866	2630	15361	3271
35–39	4920	1322	6325	1875
40–44	735	289	1055	394
45–49	54	19	83	35
50+	10	-	10	5
Непознато	315	140	127	62

Извор: Витална статистика, РЗС.

Мигрантско становништво, према старости и полу, 2013. (у хиљадама)

Извор: Унутрашње миграције, РЗС.

Становништво, према миграторним обележјима и полу, 2011.

	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Укупно	3687686	100	3499176	100	51	49
Од рођења станује у истом насељу	1735423	47	2214374	63	44	56
Досељено — укупно	1952263	53	1284802	37	60	40
Из Републике Србије, и то:						
Из другог насеља исте општине	466983	13	230459	7	67	33
Из друге општине исте области	338732	9	197429	6	63	37
Из друге области	719417	20	512077	15	58	42
Из иностранства, и то:						
Из бивших република СФРЈ	381864	10	306084	9	56	44
Из других земаља	44345	1	38235	1	54	46
Непознато	922	0	518	0	64	36

Извор: Попис становништва, домаћинстава и станова, РЗС.

Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, ученика и студената, према полу, 2011.

	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Укупно	379796	100	521503	100	42	58
Дневне миграције активног становништва које обавља занимање, и то:	234255	62	381735	73	38	62
У општини становања	132114	35	209845	40	39	61
У другој општини	73637	19	104535	20	41	59
У другој области	27966	7	65739	13	30	70
У иностраној држави	538	0	1616	0	25	75
Дневне миграције ученика/студената који се школују, и то:	145541	38	139768	27	51	49
У општини становања	75730	20	78241	15	49	51
У другој општини	39480	10	34959	7	53	47
У другој области	29213	8	25333	5	54	46
У иностраној држави	1118	0	1235	0	48	52

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

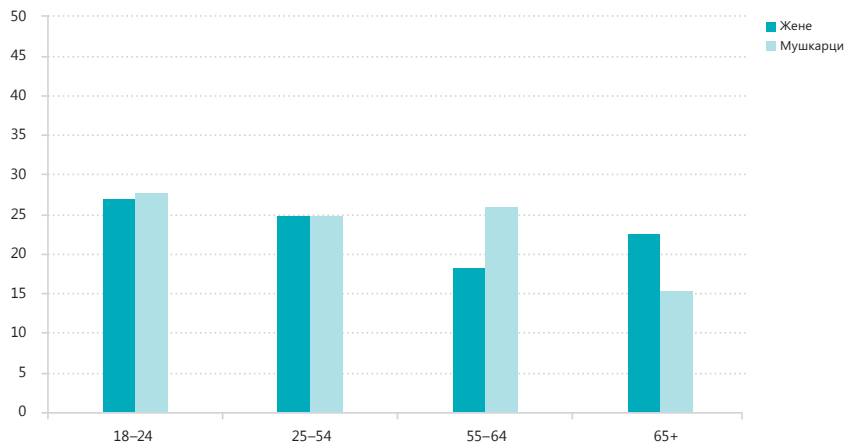
Становништво, према изворима средстава за живот и полу, 2011.

	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Укупно	3687686	100	3499176	100	51	49
Издрављано лице	1605829	44	1181745	34	58	42
Пензија	929856	25	700420	20	57	43
Стипендија за ученике/студенте, студентски кредит	2933	0	2255	0	57	43
Социјална примања	78794	2	63165	2	56	44
Зарада или друга примања по основу рада	908425	25	1253645	36	42	58
Новчана накнада за незапослена лица	15304	0	23306	1	40	60
Приходи од имовине	40375	1	71074	2	36	64
Зајам/уштећевина	9255	0	16442	0	36	64
Остало	96915	3	187124	5	34	66

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

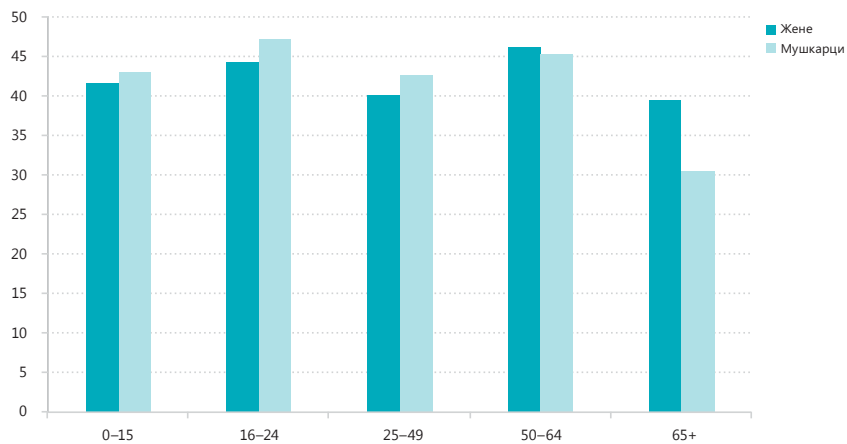

Стопа ризика од сиромаштва, према старости и полу, 2013.

Извор: Анкета о приходима и условима живота, РЗС.

Стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености, према старости и полу, 2013.

Извор: Анкета о приходима и условима живота, РЗС.

2. Здравство

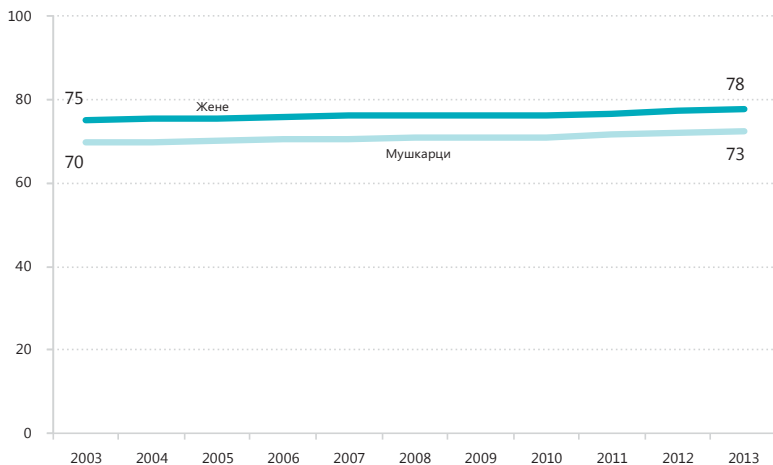
- ▶ **Очекивано трајање живота жене/мушкарца** показује старост коју ће у просеку доживети живорођено дете у посматраној години.
- ▶ **Стопа природног прираштаја** представља однос годишњег вишка рођених над умрлима, према просечном броју становника, односно разлику између стопе наталитета и стопе mortalитета, у години посматрања. Стопе се исказују на 1.000 становника.
- ▶ **Особе са инвалидитетом** су лица која услед постојања макар једног здравственог проблема (вид, слух, ход, памћење/концентрација, самосталност, комуникација) имају „много потешкоћа“ или су „потпуно онемогућене“ у обављању свакодневних активности код куће, у школи или на послу.
- ▶ **Модерни методи контрацепције** подразумевају примену кондома, пилуле, спирале, инјекције, импланта, дијафрагме и локалних хемијских средстава, као и стерилизацију жене/мушкарца.
- ▶ **Традиционални методи контрацепције** подразумевају примену периодичне апстиненције и прекинути однос.
- ▶ **Подаци о обољењима или стањима становништва** старости 15 и више година у 2013. години добијени су од лица према сопственом исказу и односе се на распрострањеност незаразних обољења у популацији која укључује и особе које ретко или никада не користе здравствену заштиту.
- ▶ Под **одсуствовањем са посла због здравствених разлога** сматрају се, поред боловања, и краћа одсуствовања због кијавице, болова итд.
- ▶ **Основни узрок смрти** дефинисан је као обољење или повреда с којом је отпочео низ болесних стања која су директно довела до смрти односно као околности несрећног случаја или насиља који су проузроковали смртну повреду.
- ▶ **Стопа умрлих** према узроку смрти представља број лица умрлих услед наведеног узрока у односу на 100.000 становника у посматраној години.
- ▶ **Стопа смртности одојчаци** представља број умрле деце млађе од једне године у односу на 1.000 живорођене деце у посматраној години.

Издвајемо...

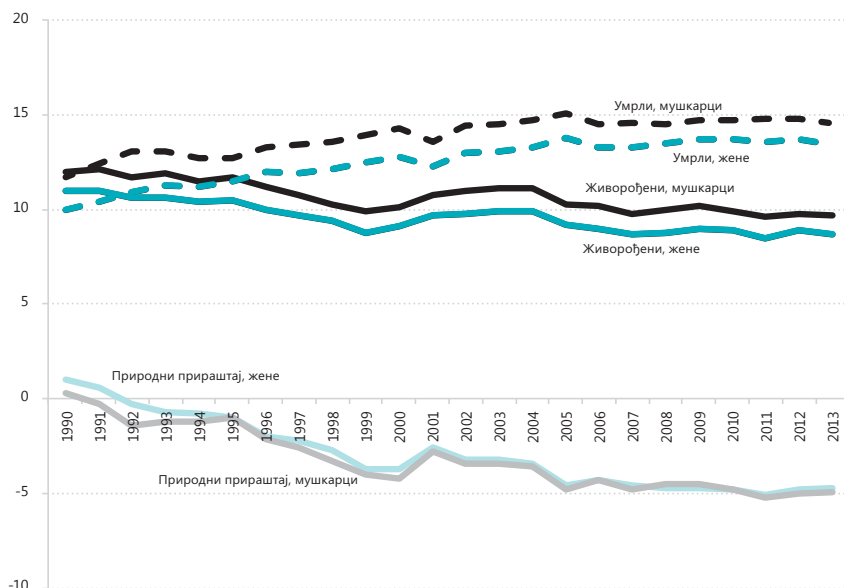
- ▶ У периоду од 1990. до 2013. године, стопа живорођења у Републици Србији је имала константан пад са благим варијацијама, а стопа умрлих константан пораст. Од 1991. године, стопа природног прираштаја је негативна за мушку популацију, а од 1992. године и за женску, и за мушку.
- ▶ Међу особама са инвалидитетом веће је учешће жена (58,2%) него мушкараца (41,8%). Просечна старост жена са инвалидитетом је око 69 година, а мушкараца око 64 године. Посматрано према врсти проблема, највеће је учешће особа са инвалидитетом услед проблема са ходом, и то 5,8% од укупног броја жена у Републици Србији, и 3,6% од укупног броја мушкараца.
- ▶ Младе жене старости од 20 до 24 године мање користе било који метод контрацепције од жена старијих старосних група.
- ▶ Према сопственом исказу, најчесталији здравствени проблем са којима су се у 2013. години суочавали становници оба пола старости 15 и више година био је повишен крвни притисак — 35,2% жена и 26,5% мушкараца. Већа учесталост хроничних болести и стања је забележена код жена, а једина болест код које је забележена већа распрострањеност код мушкараца је инфаркт миокарда.
- ▶ Истраживање је показало да је распрострањеност пушења у популацији старости 15 и више година међу мушкарцима 37,9%, а међу женама 31,6%. Једина старосна група у којој жене преовлађују је група од 15 до 19 година — 19,5% жене, а 19% мушкарци.
- ▶ Чак двоструко више мушкараца него жена умре у старосној доби од 30 до 59 година, и то углавном од болести крвотока и тумора.
- ▶ Три пута више мушкараца него жена умире услед саобраћајних повреда и самоубиства.

Очекивано трајање живота жена и мушкараца, 2003–2013.

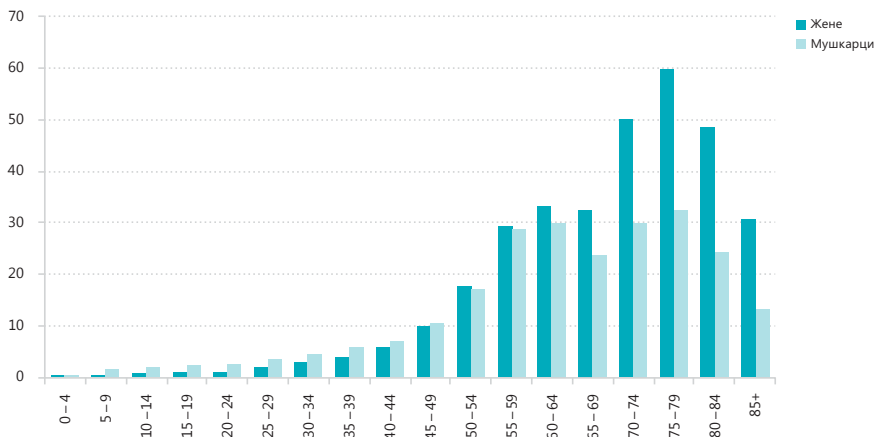
Извор: Витална статистика, РЗС.

Живорођени, умрли и природни прираштај, према полу, 2003–2013. (стопа)

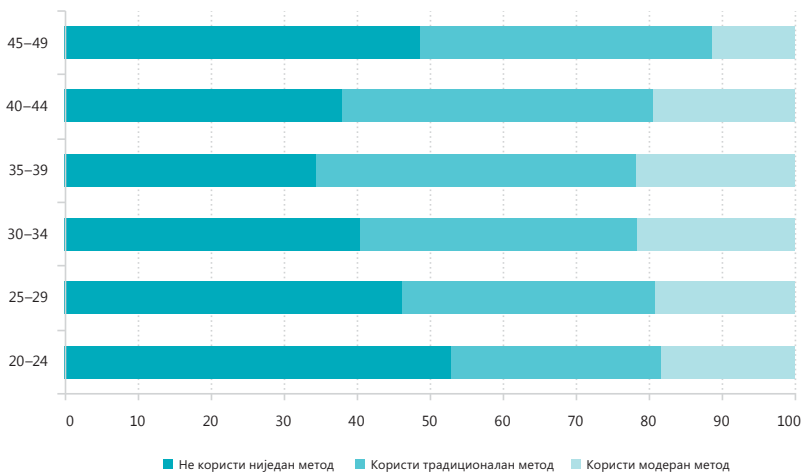
Извор: Витална статистика, РЗС.

Особе са инвалидитетом, према полу и старости, 2011. (у хиљадама)

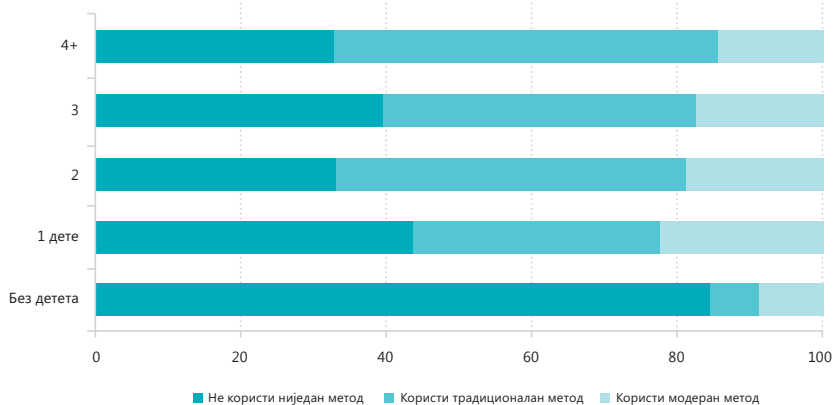
Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

Жене у брачној/ванбрачној заједници, према методу коришћења контрацепције и старости, 2014. (у %)

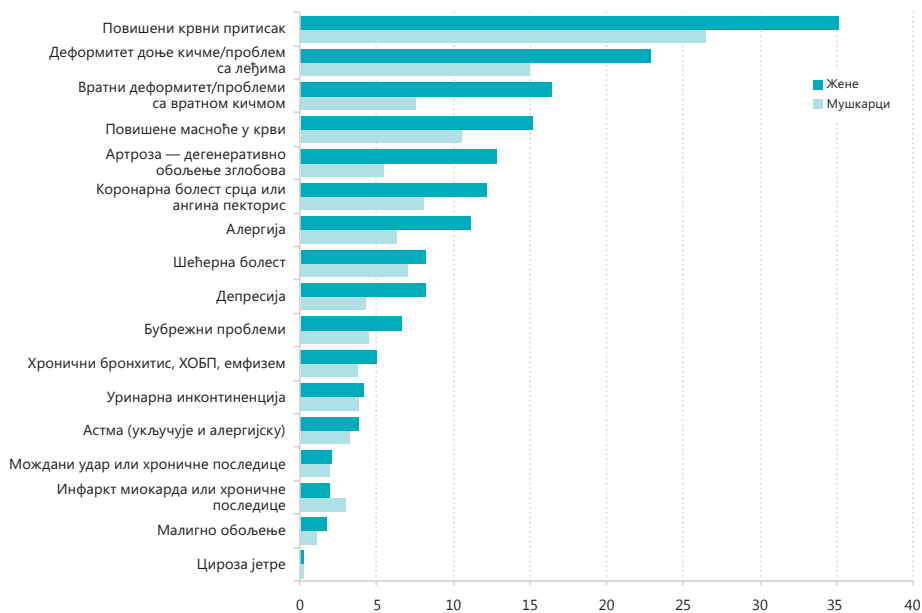
Извор: Истраживање вишеструких показатеља, РЗС и УНИЦЕФ.

Жене у брачној/ванбрачној заједници, према коришћењу контрацепције и броју деце, 2014. (у %)

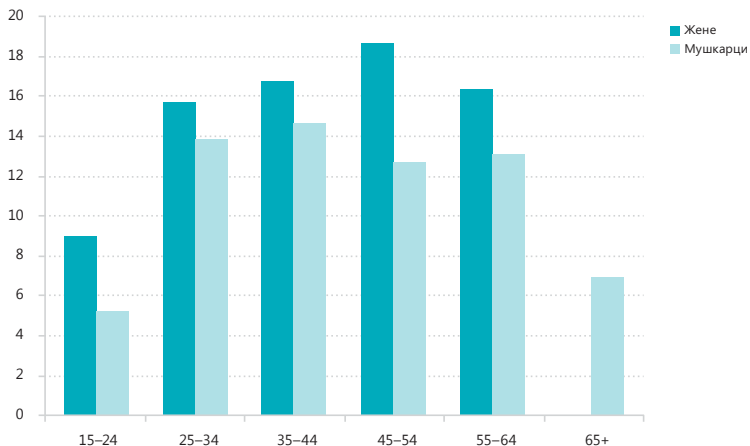
Извор: Истраживање вишеструких показатеља, РЗС и УНИЦЕФ.

Обољења или стања становништва старости 15 и више година, према полу, 2013. (у %)

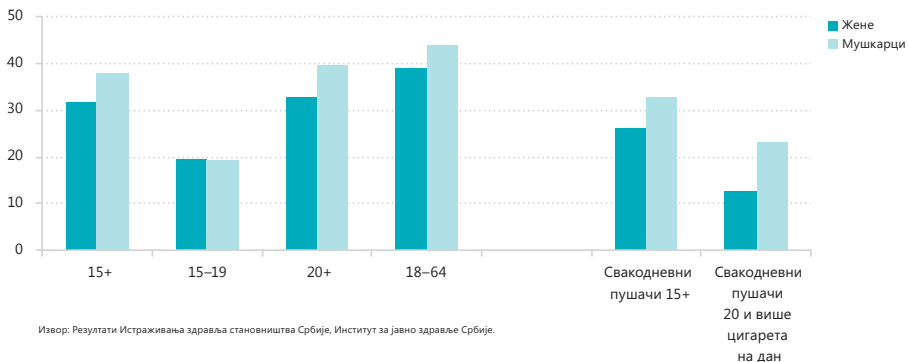
Извор: Резултати Истраживања здравља становништва Србије, Институт за јавно здравље Србије.

Становништво старости 15 и више година које је одсуствовало са посла због здравствених разлога, према старости и полу, 2013. (у %)

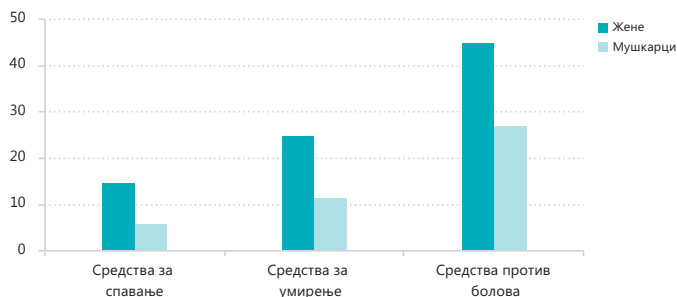
Извор: Резултати Истраживања здравља становништва Србије, Институт за јавно здравље Србије.

Свакодневно или повремено пушење и пушачки статус становништва, према старости и полу, 2013. (у %)

Извор: Резултати Истраживања здравља становништва Србије, Институт за јавно здравље Србије.

Употреба одређених психоактивних супстанци становништва старости 15 и више година у претходних 12 месеци, према полу, 2013. (у %)

Извор: Резултати Истраживања здравља становништва Србије, Институт за јавно здравље Србије.

Умрли, према водећим узроцима смрти, старости и полу, 2013.

Узрок смрти	0-14		15-29		30-44		45-59		60+	
	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М
Укупно	234	324	172	439	632	1310	3577	6884	44775	41953
Болести крвотока	7	6	15	38	100	291	915	2359	27825	21811
Тумори	14	19	39	56	283	223	1833	2377	7086	9716
Болести дисајних органа	8	9	11	13	24	36	130	253	1841	2508
Болести органа за варење	2	4	6	4	19	54	115	363	1355	1515
Остали узроци	203	286	101	328	206	706	584	1532	6668	6403

Извор: Витална статистика, РС.

Умрли насилном смрћу, према пореклу насилне смрти, старости и полу, 2013.

Узрок смрти	0-14		15-29		30-44		45-59		60+	
	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М
Укупно	23	25	63	248	88	407	159	596	503	1060
Несрећни случај	15	20	36	140	22	181	49	245	247	483
Самоубиство	-	1	11	67	47	148	85	265	153	421
Убиство	7	3	6	17	9	28	8	20	27	27
Остало ¹	1	1	10	24	10	50	17	66	76	129

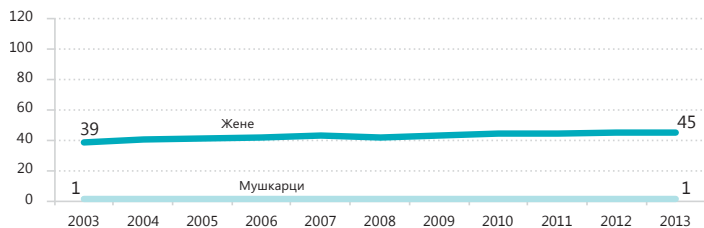
¹ „Остало“ се односи на повреде нанесене при легалним интервенцијама полиције и војске на дужности, на повреде настале током ратних операција, компликације услед медицинског и хируршког лечења, као и на догађаје са неуваженим пореклом насилне смрти.

Извор: Витална статистика, РС.

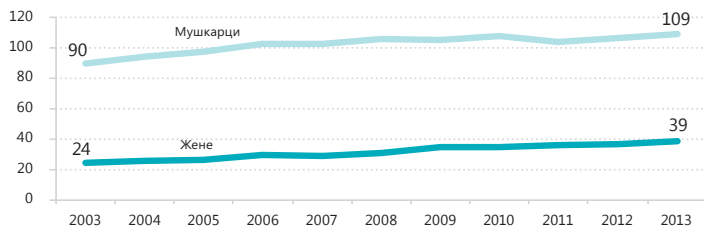

Најчешћи узроци смрти услед болести малигнух тумора, према полу, 2003–2013. (стопа)

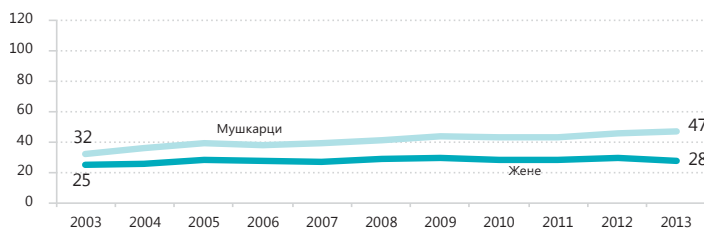
Умрли услед малигног тумора дојке, 2003–2013.

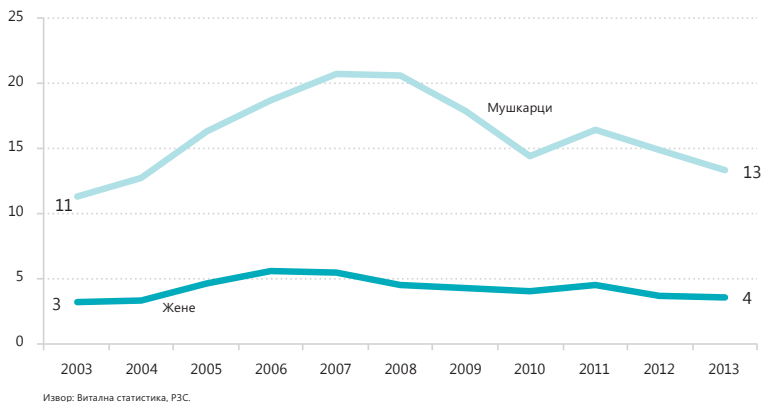
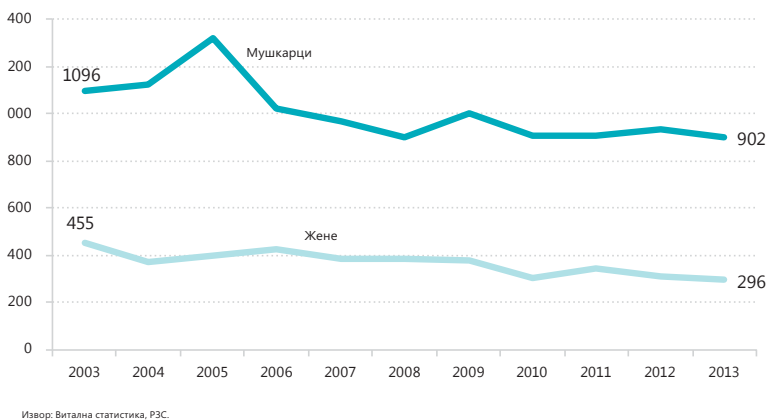
Умрли услед малигног тумора душника и плућа, 2003–2013.

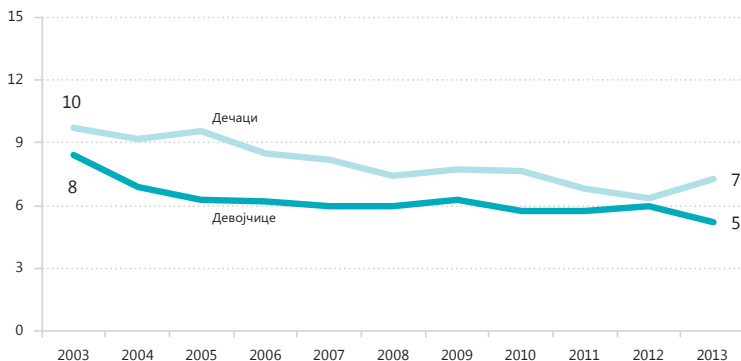
Умрли услед малигног тумора дебелог црева и ректума, 2003–2013.

Извор: Витална статистика, РЗС.

Умрли услед саобраћајних повреда, према полу, 2003–2013. (стопа)**Умрли услед самоубистава, према полу, 2003–2013.**

Смртност одојчади, према полу, 2003–2013. (стопа)

Извор: Витална статистика, РЗС.

Умрла одојчад, према водећим узроцима смрти, старости и полу, 2013.

Узрок смрти	0–6 дана		7–27 дана		28 дана – 2 месеца		3–11 месеци	
	девојџице	дечаџи	девојџице	дечаџи	девојџице	дечаџи	девојџице	дечаџи
Укупно	97	161	31	24	20	32	19	29
P05-P08	49	73	9	6	2	3	1	-
P20-P21	11	21	2	2	-	4	-	3
Q20-Q24	3	7	1	2	3	6	2	4
P22	6	13	2	1	3	2	-	-
Сви остали узроци	28	47	17	13	12	17	16	22

P05-P08: Поремећаји везани за трајање трудноће и раст плода

P20-P21: Интраутерина хипоксија и порођајна асфиксија

Q20-Q24: Урођене аномалије срца

P22: Респираторна угроженост новорођенчета

Извор: Витална статистика, РЗС.

3. Образовање

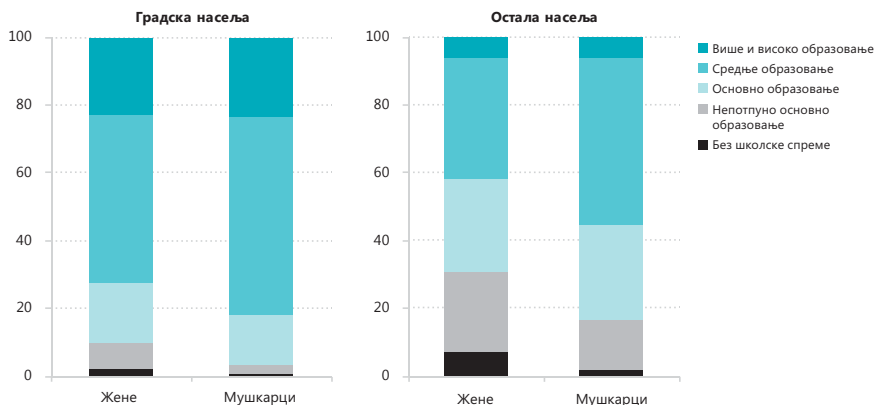
- ▶ **Одустајање од школовања** у редовним основним и средњим школама јесте разлика између броја ученика на почетку и на крају исте школске године, стављена у однос са бројем ученика на почетку школске године.
- ▶ **Индивидуални образовни план (ИОП)** је посебан документ којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању за одређено дете и ученика, и његов циљ је оптимални развој детета, укључивање у вршњачки колектив и задовољење образовно-васпитних потреба детета и ученика.
- ▶ **ИОП 1** је прилагођен програм у коме се планира пружање подршке која се односи на прилагођавање простора и услова у којима се учи, прилагођавање методе рада, уџбеника и наставних средстава, активности и њиховог распореда, као и лица која пружају подршку.
- ▶ **ИОП 2** је измењен програм у коме се планира прилагођавање општих исхода образовања и васпитања, прилагођавање посебних стандарда постигнућа ученика у односу на прописане и прилагођавање садржаја за један, више или све предмете.
- ▶ **Интерресорна комисија (ИРК)** је тело за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику.
- ▶ **Наставници у основном и средњем образовању** јесу сви наставници запослени у основним и средњим школама без обзира на дужину радног времена.
- ▶ **Становништво старости 18–24 године које је прекинуло школовање и није на обуци** јесте учешће лица старости 18–24 године која су завршила највише основно образовање или мање и која нису похађала било какво образовање или обуку у периоду од четири недеље које су претходиле анкети, у укупном становништву старости 18–24 године.
- ▶ **Уписани студенти на високим школама и факултетима** јесу лица уписана на основне академске, основне струковне студије, дипломске академске студије (мастер), специјалистичке академске, специјалистичке струковне студије, односно докторске академске студије.
- ▶ **Становништво старости 25–64 године у образовању и обукама** јесте учешће становништва старости 25–64 године које је укључено у било који облик образовања и обука у укупном становништву те старосне групе.
- ▶ **Писменост ученика старости 15 година** (читалачка, математичка, научна) представља резултате међународног програма процене ученичких постигнућа PISA (Programme for International Student Assessment). Тестирањем су обухваћени ученици који се редовно школују, а имају 15 година (углавном ученици првог разреда средње школе), а резултати служе за процену знања која су ученици стекли током школовања.

Издвајемо...

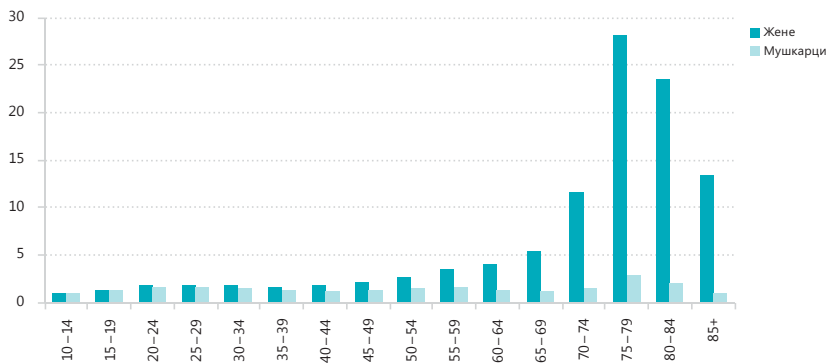
- ▶ Скоро 10% жена и око 4% мушкараца који живе у градским насељима је без основне школе или има непотпуну основну школу. У насељима типа „остало” преко 30% жена и око 17% мушкараца није никада ишло у школу или има непотпуну основну школу.
- ▶ Међу неписменим становништвом, у скоро свим старосним групама, више је жена него мушкараца.
- ▶ У инклузивном образовању у основним школама знатно је више дечака него девојчица (према индивидуалном образовном плану ради две петине девојчица, а три петине су дечаци).
- ▶ Трогодишње средње стручне школе завршава дупло више дечака него девојчица. Девојчице су бројније у подручјима образовања: Текстилно и кожарство, Личне услуге, Хемија, неметали и графичарство и Здравство и социјална заштита.
- ▶ Међу ученицима који завршавају средње четворогодишње опште образовање (гимназије) више је девојчица (58%) него дечака (42%). Такође, девојчице су у већини међу ученицима који завршавају средње стручне четворогодишње школе (52% девојчица, према 48% дечака). Дечаци су бројнији у подручјима образовања: Електротехника, Машинство и обрада метала, Геодезија и грађевинарство, Саобраћај, Шумарство и обрада дрвета и Геологија и рударство.
- ▶ Високе школе и факултете уписују и завршавају више жене. Међу уписаним студентима жена је 56%, а међу дипломираним 58% (подаци за 2012. годину).
- ▶ Међу дипломираним студентима у 2012. години, жене чине више од половине у подручјима образовања: образовање (87%), Здравство и социјална заштита (73%), Уметност и хуманистичке науке (71%) и Друштвене науке, пословање и право (61%). Мушкарци чине већину свих дипломираних у подручјима образовања: Техника, производња и грађевинарство (65%), Природне науке, математика и информатика (54%), Пољопривреда и ветерина (54%) и Услуге (51%).
- ▶ У 2012. години докторирало је више мушкараца (52%) него жена (48%). Жене чине већину у подручјима образовања: Здравство и социјална заштита и Природне науке, пословање и право.
- ▶ Међу члановима САНУ доминирају мушкарци — у септембру 2014. године преко 90% свих чланова су мушкарци. У Одељењу техничких наука и Одељењу друштвених наука нема ниједне жене.
- ▶ Према резултатима PISA теста, девојчице показују боље резултате у читалачкој и научној писмености, а дечаци у математичкој писмености.
- ▶ У већини старосних група компјутерски су писменији мушкарци него жене. Само међу најмлађима (16–24 године) мало више жена користи рачунаре. У старијим старосним групама, међу корисницима рачунара, бројнији су мушкарци. Већина корисника интернета су, такође, мушкарци.

Становништво старости 15 и више година, према школској спреми, типу насеља и полу, 2011. (у %)

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

Неписмени, према старости и полу, 2011. (у хиљадама)

Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

Деца у предшколском образовању и запослени у институцијама предшколског образовања, према полу, 2010–2013.

Године	Деца				Запослени			
	број		%		број		%	
	девојчице	дечаци	девојчице	дечаци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
2011	89554	95346	48	52	22357	1075	95	5
2012	91501	96839	49	51	23019	1341	94	6
2013	91781	97523	48	52	23637	1264	95	5

Извор: Статистика образовања, РЗС.

Ученици у редовном основном образовању, према полу, 2011–2013. (број и %)

	2011		2012		2013	
	девојчице	дечаци	девојчице	дечаци	девојчице	дечаци
Деца уписана у први разред основне школе	35201	37534	34198	35994	33669	35024
Деца уписана у пети разред основне школе	34807	37165	35031	37345	34938	36865
Деца која су завршила основну школу	36365	37929	36621	38083	32824	34038
Одустајање од школовања у редовним основним школама (у %)	0,5	0,6	0,3	0,6	0,3	0,2

Извор: Статистика образовања, РЗС.

Инклузивно образовање у редовним основним школама, деца према полу, почетак школске 2013/2014.

	Број		%	
	девојчице	дечаци	девојчице	дечаци
Ученици са ИОП1	1722	2816	38	62
Ученици са ИОП2	993	1507	40	60
Ученици који имају мишљење ИРК	1101	1751	39	61

Извор: Статистика образовања, РЗС.

Ученици у основним школама за децу са сметњама у развоју, према полу, 2011–2013.

Година	Број		%	
	девојчице	дечаци	девојчице	дечаци
2011	2324	3425	40	60
2012	2141	3240	40	60
2013	2109	3239	39	61

Извор: Статистика образовања, РЗС.

Наставници у основном образовању, према полу, 2011–2013.

	Број		%	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
2011	36008	14692	71	29
2012	36461	15072	71	29
2013	36490	14471	72	28

Извор: Статистика образовања, РЗС.

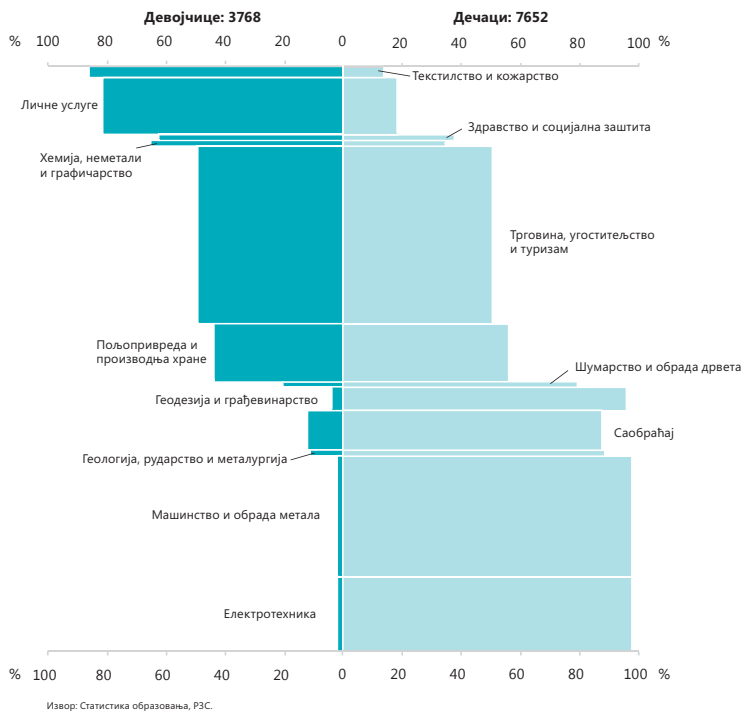
Ученици у редовном средњем образовању, према полу, 2011–2013. (број и %)

	2011		2012		2013	
	девојчице	дечаци	девојчице	дечаци	девојчице	дечаци
Деца уписана у први разред средње школе	37347	40177	37369	39722	33292	35775
Деца уписана у средњу школу	140846	142327	139523	140899	134092	136264
Деца која су завршила средњу школу	34335	33393	34428	33797	34230	33805
Одустајање од школовања у редовним средњим школама (у %)	0,6	2,2	1	2	1,3	1,8

Извор: Статистика образовања, РЗС.

Ученици који су завршили трогодишњу средњу школу, према подручјима образовања и полу, 2013. (у %)

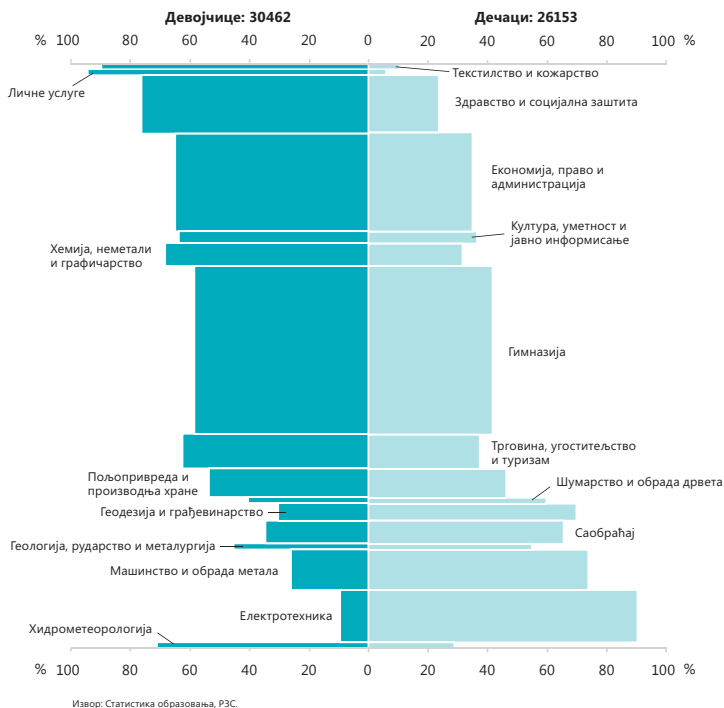

Ученици у средњим школама за децу са сметњама у развоју, према полу, 2011–2013.

Година	Број		%	
	девојнице	дечаци	девојнице	дечаци
2011	786	1929	38	62
2012	835	1325	39	61
2013	808	1297	38	62

Извор: Статистика образовања, РЗС.

Ученици који су завршили четворогодишњу средњу школу, према подручјима образовања и полу, 2013. (у %)

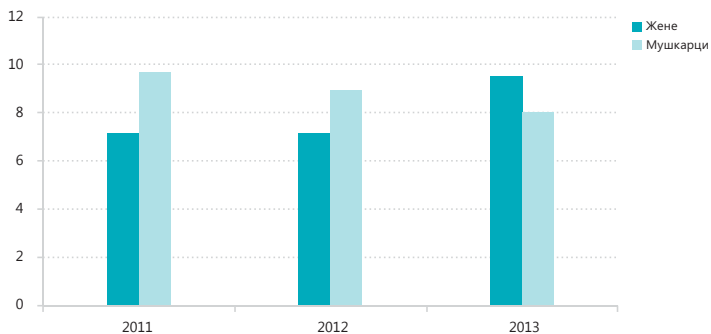

Наставници у средњем образовању, према полу, 2011–2013.

жене	Број		%	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
2011	19338	11141	63	37
2012	19610	11120	64	36
2013	19626	11141	64	36

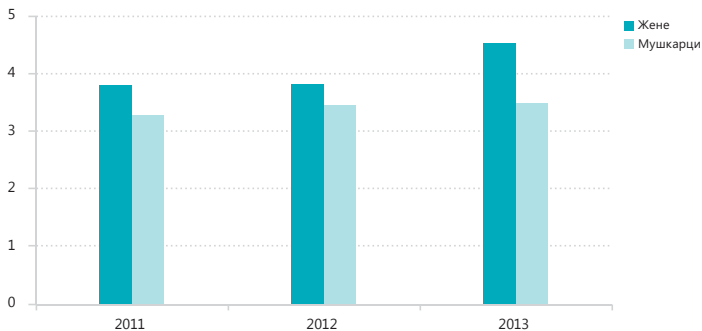
Извор: Статистика образовања, РС.

Становништво старости 18–24 године које је прекинуло школовање и није на обуци, према полу, 2011–2013. (у %)

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Становништво старости 25–64 године у образовању и обукама, према полу, 2011–2013. (у %)

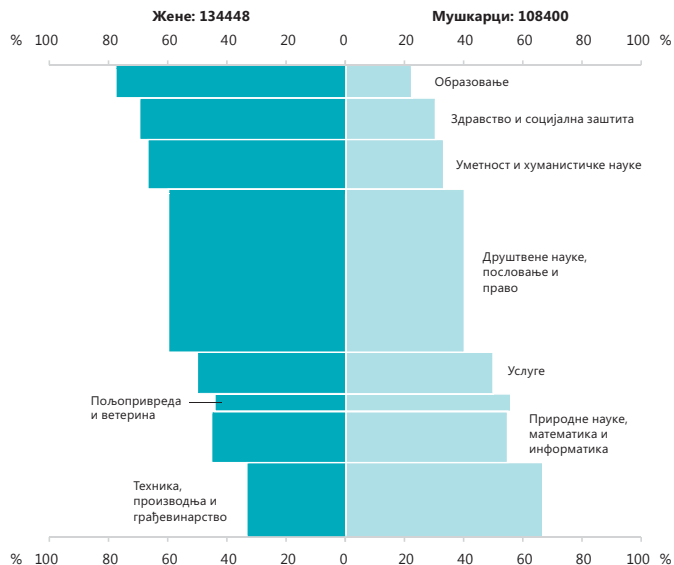
Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Уписани студенти на високим школама и факултетима, према полу, 2010–2013.

Године	Број		%	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
2011	129220	102441	56	44
2012	133427	105518	56	44
2013	134448	108400	55	45

Извор: Статистика образовања, РЗС

Уписани студенти на високим школама и факултетима, према подручјима образовања и полу, 2013. (у %)

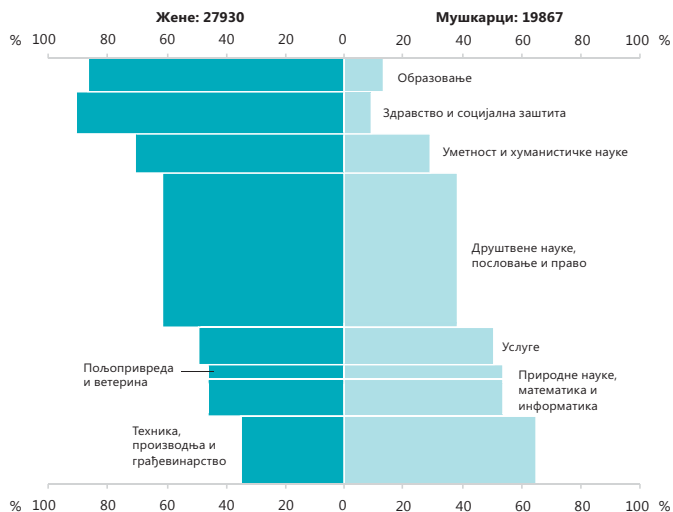
Извор: Статистика образовања, РСЗ.

Наставници и сарадници на високим школама и факултетима, према полу, 2013/2014.

	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Укупно	7154	100	8175	100	47	53
Доктори наука	3816	53	5320	65	42	58
Магистри и специјалисти	1448	20	1237	15	54	46
Без научног звања	1890	27	1618	20	54	46

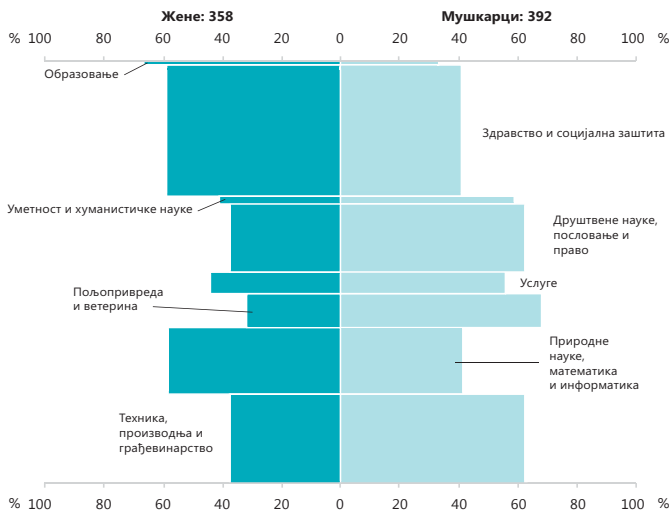
Извор: Статистика образовања, РСЗ.

Дипломирани студенти високих школа и факултета, према подручјима образовања и полу, 2012. (у %)

Извор: Статистика образовања, РС.

Лица која су докторирала, према подручјима образовања и полу, 2012. (у %)

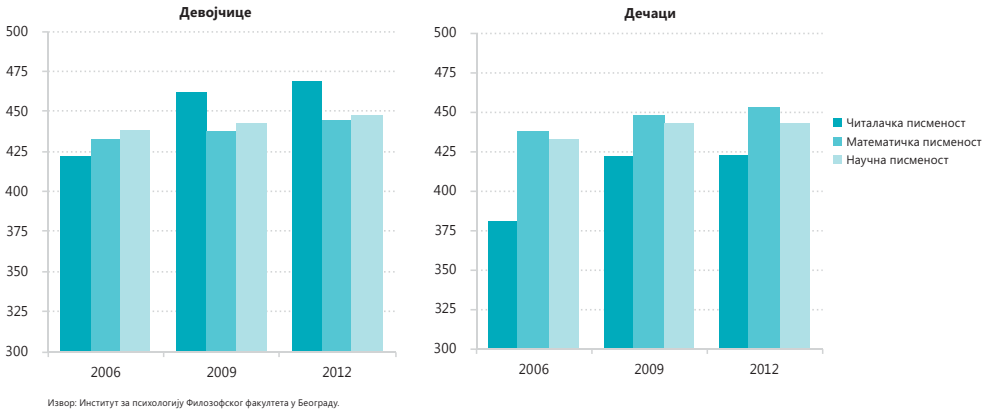

Извор: Статистика образовања, РС.

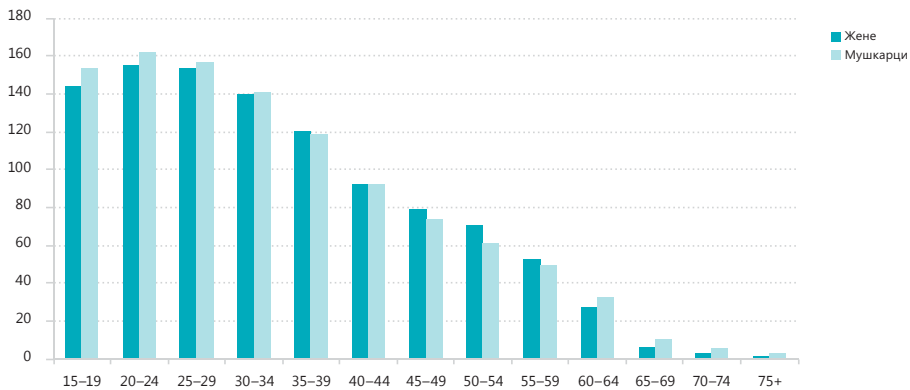
Чланови САНУ, према полу, 2014.

Писменост ученика старости 15 година, према полу, 2006, 2009. и 2012. (у поенима)

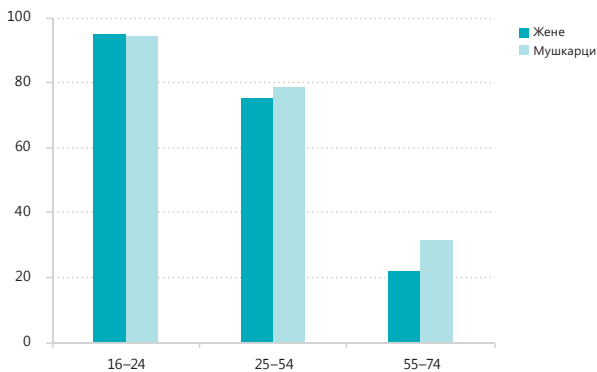

Компјутерски писмена лица према старости и полу, 2011. (у хиљадама)

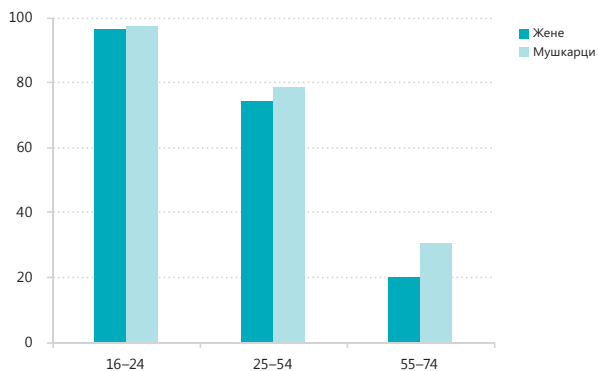
Извор: Попис становништва, домаћинства и станова, РЗС.

Корисници рачунара, према старости и полу, 2014. (у %)

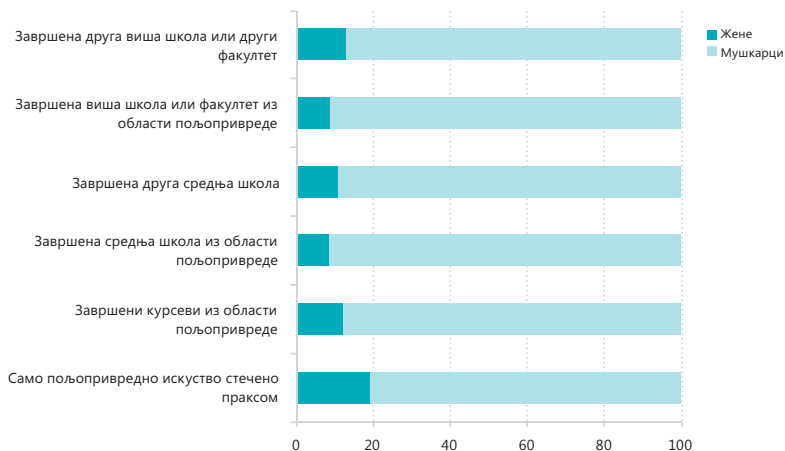
Извор: Употреба информационо-комуникационих технологија, РЗС.

Корисници интернета, према старости и полу, 2014. (у %)

Извор: Употреба информационо-комуникационих технологија, РЗС.

Ниво обучености управника (менаџера) на газдинствима, према полу, 2012. (у %)

Извор: Попис пољопривреде, РЗС.

4. Социјална заштита

- ▶ **Социјална заштита** јесте организована друштвена делатност од јавног интереса која се обавља у циљу пружања помоћи и оснаживања грађана за самосталан и продуктиван живот у заједници, као и спречавања настајања и отклањања последица социјалне искључености.
- ▶ **Корисник права или услуга социјалне заштите** јесте појединац, односно породица која се суочава с препрекама у задовољавању потреба, услед чега не може да достигне или да одржи квалитет живота или нема довољно средстава за подмирење основних животних потреба, а не може да их оствари својим радом, приходом од имовине или из других извора.
- ▶ **Деца су корисници права и услуга у систему социјалне заштите** када су им услед породичних и других животних околности угрожени здравље, безбедност и развој, односно ако је извесно да без подршке система социјалне заштите не могу да достигну оптимални ниво развоја. Циљеви социјалне заштите уопште, а тиме и социјалне заштите деце, остварују се пружањем услуга социјалне заштите и активностима које предупређују, умањују или отклањају зависност од социјалних служби.
- ▶ **Корисници установа социјалне заштите** за смештај корисника јесу лица којима се не може обезбедити, или није у њиховом најбољем интересу, останак у породици, услуге у заједници, или смештај у другој породици.
- ▶ **Установе социјалне заштите за смештај корисника** јесу установе које претежно смештају децу без родитељског старања, центри за породични смештај, установе за васпитање деце и омладине, установе које претежно смештају децу са сметњама у развоју, установе за смештај одраслих и старијих са инвалидитетом и установе за смештај старијих.

Извајамо...

- ▶ Од укупног броја деце корисника на активној евиденцији Центара за социјални рад највише је деце оба пола из старосне групе 6–14 година, и то девојчица 47%, а дечака 46%.
- ▶ Међу особама са инвалидитетом на евиденцији Центара за социјални рад, скоро половина укупног броја жена припада старосној групи 65 и више (48%), а мушкараца старосној групи 26–64 (46%).

Запослени стручни радници у установама социјалне заштите, према старости и полу, 2013.

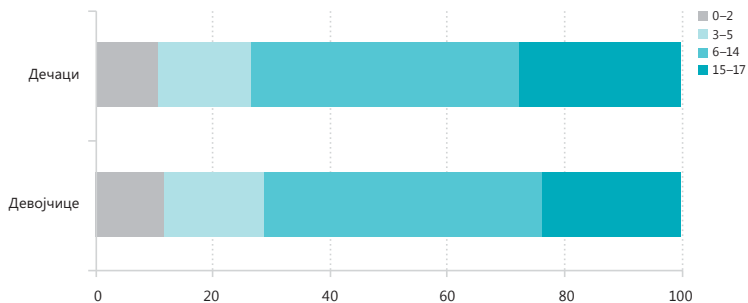
	Руководећи*		Стручни радници и сарадници**		Административно-финансијски		Остали	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
-30	2	0	148	32	26	10	37	18
31-39	26	6	401	56	78	28	70	60
40-49	41	11	318	47	124	21	95	54
50-59	75	32	663	120	141	27	114	47
60-64	15	18	82	54	18	9	15	21
65+	1	2	1	3	0	0	1	0

* Директори и руководиоци одељења.

** Социјални радник, психолог, педагог, андрагог, специјални педагог, правник и социолог.

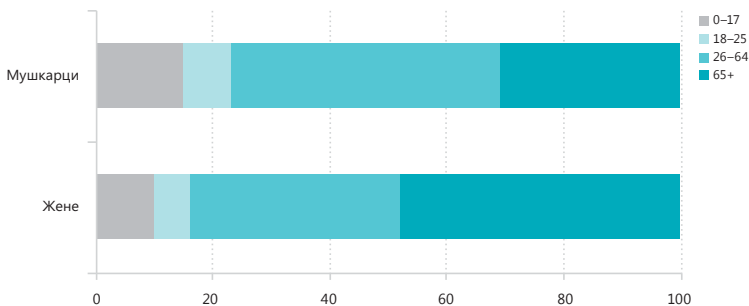
Извор: Републички завод за социјалну заштиту.

Деца корисници на активној евиденцији Центра за социјални рад, према старости и полу, 2013. (у %)

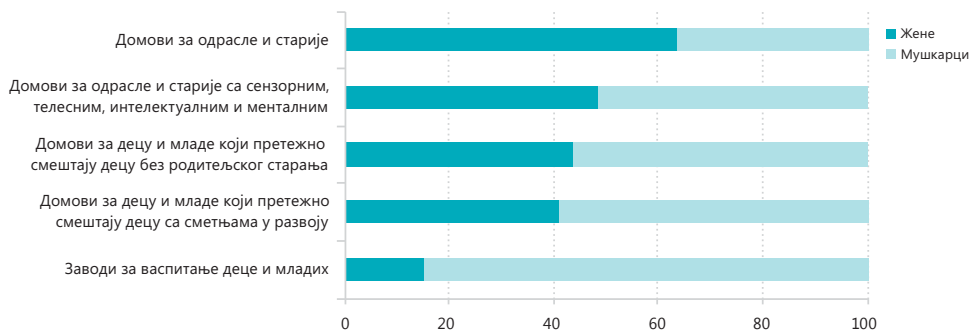

Извор: Републички завод за социјалну заштиту.

Особе са инвалидитетом на евиденцији Центра за социјални рад, према старости и полу, 2013. (у %)

Извор: Републички завод за социјалну заштиту.

Корисници установа социјалне заштите, према врсти установе и полу, 2013. (у %)

Извор: Републички завод за социјалну заштиту.

5. Правосуђе

- ▶ **Осуђено лице** је особа која је проглашена кривом и којој су судови опште надлежности констатовали правоснажност пресуде у одговарајућој години.
- ▶ **Осуђено малолетно лице** је малолетни учинилац кривичног дела према коме је изречена санкција — малолетнички затвор или васпитна мера. Као малолетни учинилац кривичног дела сматра се лице које је у време извршења кривичног дела имало навршених 14 година живота, а није навршило 18 година.
- ▶ **Осуђено пунолетно лице** је пунолетни учинилац који је проглашен кривим и према коме су изречене кривичне санкције. Као пунолетни учинилац подразумева се учинилац кривичног дела који је у време извршења кривичног дела имао навршених 18 година живота.

Издајамо...

- ▶ У 2013. години, мушкарци чине 95% свих осуђених пунолетних лица за кривично дело насиље у породици, а жене 5%.
- ▶ Дечади чине 95% свих малолетника којима су изречене кривичне санкције у 2013. години.

Осуђена малолетна лица, према кривичном делу и полу, 2009. и 2013.

Кривично дело	2009		2013	
	девојнице	дечаџи	девојнице	дечаџи
Укупно	94	1808	128	2520
Против живота и тела	15	260	7	275
Убиство	0	10	1	10
Тешка телесна повреда	4	109	0	94
Лака телесна повреда	9	104	5	127
Друга дела	2	37	1	44
Против полне слободе	3	35	0	33
Силовање	0	9	0	10
Друга дела	3	26	0	23
Против здравља људи	5	89	4	141
Неовлашћена производња и промет дрога	5	86	1	30
Омогућавање уживања опојних дрога	0	3	1	6
Друга дела	0	0	2	105
Против имовине	47	1044	75	1532
Крађа	11	128	28	272
Тешка крађа	26	604	34	871
Разбојничка крађа и разбојништво	6	98	5	155
Друга дела	4	214	8	234
Остала дела	24	380	42	539

Извор: Статистика правосуђа, РЗС.

Осуђена малолетна лица, према старости и полу, 2009. и 2013.

Старост	2009		2013	
	девојнице	дечаџи	девојнице	дечаџи
Укупно	94	1808	128	2520
14	19	325	35	435
15	29	418	32	592
16	23	564	33	694
17	23	501	28	799

Извор: Статистика правосуђа, РЗС.

Осуђена пунолетна лица, према кривичном делу и полу, 2009. и 2013.

Кривично дело	2009		2013	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Укупно	3801	37079	3204	29037
Против живота и тела	231	3179	199	2198
Убиство	8	180	16	183
Убиство детета при порођају	7	0	0	0
Тешка телесна повреда	22	816	28	741
Лака телесна повреда	163	1670	136	950
Друга дела	31	513	19	324
Против слобода и права човека и грађанина	27	461	60	723
Принуда	1	58	4	52
Угрожавање сигурности	18	284	46	553
Друга дела	8	119	10	118
Против полне слободе	10	228	9	227
Силовање	0	77	0	60
Друга дела	10	151	9	167
Против брака и породице	310	2941	284	2818
Запуштање и злостављање малолетног лица	23	15	22	11
Насиље у породици	111	1739	81	1451
Недавање издржавања	140	1053	153	1252
Друга дела	36	134	28	104
Против имовине	825	8783	1007	8722
Крађа	269	1874	535	2960
Тешка крађа	168	3468	137	3008
Разбојничка крађа и разбојништво	17	687	35	756
Друга дела	371	2754	300	1998
Против привреде	191	1037	173	996
Против здравља људи	192	3359	169	2714
Неовлашћена производња и промет дрога	180	3228	75	1256
Омогућавање уживања опојних дрога	7	110	10	71
Друга дела	5	21	84	1387
Против службене дужности	141	737	142	558
Злоупотреба службеног положаја	76	447	63	291
Проневера	52	181	62	161
Превара у служби	1	5	0	2
Примање мита	3	29	8	35
Давање мита	3	32	3	51
Друга дела	6	43	6	18
Трговина људима	3	17	7	20
Остала кривична дела	1871	16337	1154	10061

Извор: Статистика правосуђа, РЗС.

Осуђена пунолетна лица, према старости и полу, 2009. и 2013.

Старост	2009		2013	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Укупно	3801	37079	3204	29037
18–20	168	3297	140	2561
21–29	893	11925	678	8814
30–39	942	8465	816	7460
40–49	891	6433	719	4814
50–59	563	4656	543	3550
60+	327	2215	283	1690
Непознато	17	88	25	148

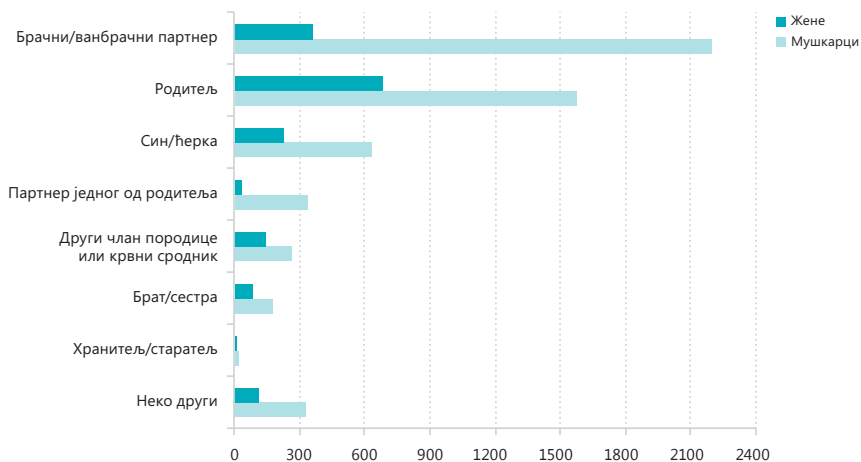
Извор: Статистика правосуђа, РСЗ.

Оштеђени (жртве) правоснажно осуђених пунолетних лица, према кривичном делу и полу, 2009. и 2013. (у %)

	Оштеђени (жртве)			
	2009		2013	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Убиство	33	67	20	80
Тешко убиство	30	70	33	67
Убиство на мах	30	70	21	79
Тешка телесна повреда	10	90	13	87
Лака телесна повреда	18	82	17	83
Злостављање и мучење	32	68	27	73
Силовање	98	2	98	2
Обљуба над немоћним лицем	82	18	89	11
Обљуба са дететом	73	27	100	0
Обљуба злоупотребом положаја	63	37	100	0
Недозвољене полне радње	90	10	96	4
Запуштање и злостављање малолетног лица	38	62	51	49
Насиље у породици	76	24	78	22
Разбојничка крађа	47	53	39	61
Разбојништво	50	50	51	49
Трговина људима	80	20	84	16

Извор: Статистика правосуђа, РСЗ.

Починиоци насиља у породици, према односу/сродству са жртвом насиља и полу, 2013.

Извор: Републички завод за социјалну заштиту.

Корисници ЦСР жртве насиља у породици, према доминантној врсти насиља, старости и полу, 2013. (у %)

	0-17		18-25		26-64		65+	
	девојчице	дечаџи	жене	мушкарци	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Укупно	100	100	100	100	100	100	100	100
Физичко насиље	28	31	40	36	51	43	40	37
Сексуално насиље	4	1	2	0	1	0	0	1
Психичко насиље	27	25	40	40	37	42	28	28
Занемаривање	39	40	12	20	4	9	12	20
Економско насиље	1	1	2	3	5	1	16	12
Друго	2	2	4	2	3	6	3	4

ЦСР: Центар за социјални рад

Извор: Републички завод за социјалну заштиту.

Извршиоци кривичног дела насиље у породици, према старости и полу, 2009. и 2013.

Старост	2009		2013	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Укупно	209	3089	223	3265
-14	1	1	-	2
14-18	5	50	5	53
18-20	3	69	4	72
21-30	36	581	47	520
31-40	63	748	50	941
41-50	47	829	46	801
51-60	30	560	42	584
60+	24	251	29	292

Извор: МУП Републике Србије.

Оштећена лица за кривично дело насиље у породици, према старости и полу, 2009. и 2013.

Старост	2009		2013	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Укупно	2877	757	2978	849
-14	91	90	88	79
14-18	83	41	67	36
18-20	108	22	91	27
21-30	495	96	550	103
31-40	696	70	749	87
41-50	611	94	598	83
51-60	440	150	445	184
60+	353	194	390	250

Извор: МУП Републике Србије.

Лица лишена слободе, према полу, 2009. и 2013.

Лица лишена слободе*	2009		2013	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Лица лишена слободе*	544	15088	554	13708

* Стање на дан 31.12.

Извор: Министарство правде.

6. Запосленост

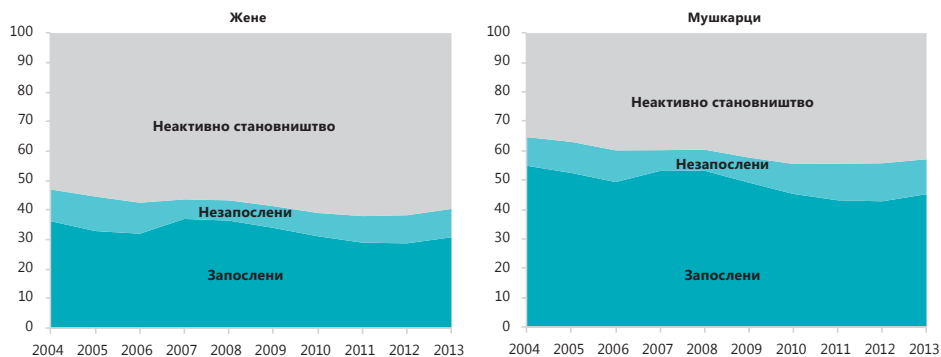
- ▶ **Активно становништво** (радну снагу) чине сва запослена и незапослена лица стара 15 и више година.
- ▶ Под појмом **формално запослени** подразумевају се лица која имају заснован радни однос са послодавцем на одређено или неодређено време (без обзира на то да ли раде пуно или краће од пуног радног времена) и имају формално-правни уговор о запослењу на основу кога остварују социјалну и правну заштиту. Формално запослени обухватају: запослене код правних лица, предузетнике, запослене код предузетника и лица која самостално обављају делатност или професију. Не сматрају се запосленим лица која раде на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова.
- ▶ Под појмом **запослени** у Анкети о радној снази подразумевају се лица која су најмање један сат у посматраној седмици обављала неки плаћени посао (у новцу или натури), као и лица која су имала запослење, али су у тој седмици била одсутна с посла.
- ▶ Под појмом **запослени код правних лица** подразумевају се запослени у привредним друштвима, предузећима, установама, задругама и другим организацијама у формалном сектору.
- ▶ Под појмом **незапослени** подразумевају се лица која у посматраној седмици нису обављала ниједан плаћени посао, нити су имала посао са којег су одсуствовала и на који су могла да се врате након истека одсуства, под условом да су задовољавала следеће критеријуме:
  - ▶ да су у последње четири седмице предузимала активне кораке у циљу налажења посла и да су, уколико би им посао био понуђен, била у могућности да почну да раде у року од две седмице;
  - ▶ да у последње четири седмице нису активно тражила посао, јер су нашла посао на којем је требало да почну да раде након истека посматране седмице, а најкасније за три месеца.
- ▶ **Регистровани незапослени** су лица од 15 до 65 година живота која су способна и одмах спремна да раде, која нису засновала радни однос или на други начин остварила права на рад, а која се воде на евиденцији незапослених при Националној служби за запошљавање и активно траже посао.
- ▶ **Неактивно становништво** чине сва лица стара 15 и више година која нису сврстана у активно становништво.
- ▶ **Стопа активности** представља проценат активног становништва у укупном становништву старом 15 и више година.
- ▶ **Стопа незапослености** представља проценат незапослених у укупном броју активних становника.
- ▶ **Стопа дугорочне незапослености** представља проценат незапослених годину дана и дуже у укупном броју активних становника.

- ▶ **Стопа неактивности** представља проценат неактивног становништва у укупном становништву старом 15 и више година.
- ▶ **Стопа неформалне запослености** представља проценат лица која раде без формалног уговора о раду у укупном броју запослених. Ова категорија обухвата запослене у нерегистрованој фирми, запослене у регистрованој фирми, али без формалног уговора о раду и без социјалног и пензионог осигурања, као и неплаћене помажуће чланове домаћинства.
- ▶ **Пољопривредно газдинство** је технички и економски самостална производна јединица која има јединствено управљање и на којој привредно друштво, земљорадничка задруга, установа или друго правно лице, предузетник или породично пољопривредно газдинство обавља пољопривредну производњу као примарну или секундарну делатност.
- ▶ **Носилац породичног газдинства** је физичко лице које је економски и правно одговорно за рад газдинства и на чије име се води газдинство, односно лице које преузима ризике рада.
- ▶ **Чланови газдинства** су носилац газдинства који је обављао пољопривредну активност на газдинству у 2011/12. години, чланови породице и рођаци носиоца газдинства (венчани или невенчани супружник, деца, родитељи, фамилија стечена браком или усвојени чланови, као и браћа и сестре носиоца газдинства и супружника), који су радили на газдинству у 2011/12. години, без обзира на то да ли станују на газдинству (да ли припадају другом домаћинству) и да ли су за свој рад на газдинству на неки начин плаћени или не.
- ▶ **Стално запослени на газдинству** су сва лица која редовно обављају рад на газдинству и за такав рад добијају надокнаду (у виду новца или у природи) од стране газдинства, а нису чланови породице носиоца газдинства нити рођаци, без обзира на то да ли за њихово ангажовање газдинство уплаћује доприносе (да ли су пријављени одговарајућим службама или не).
- ▶ **Годишња радна јединица (ГРЈ)** је јединица мере која представља количину људског рада утрошеног за обављање пољопривредне делатности на газдинству. Ова јединица представља еквивалент рада једног лица, тј. пуно радно време у једној години: осам сати дневно, 225 радних дана.

Издајамо...

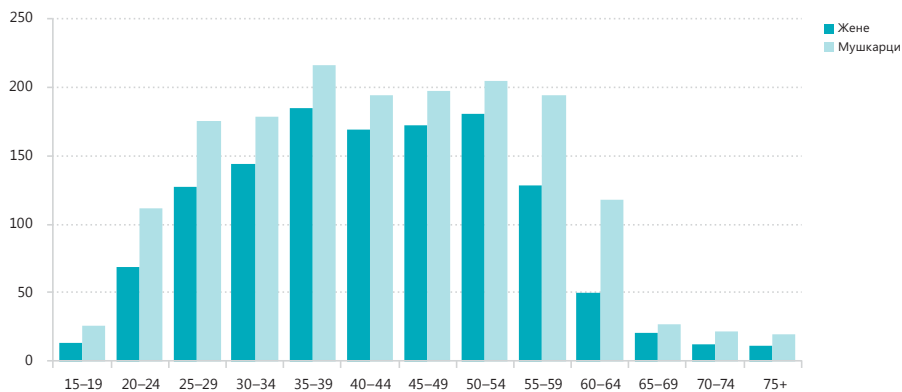
- ▶ Стопа активности жена са високим образовањем је виша од стопе активности мушкараца истог нивоа образовања (71% односно 65%) и за 31 процентни поен је већа од просечне стопе активности за све жене старости изнад 15 година, која износи 40%.
- ▶ Запослених жена има за 16 процентних поена мање у односу на запослене мушкараце (42% односно 58%).
- ▶ Највише запослених жена је између 45 и 54 година старости (29,4%), док запослених мушкараца је највише између 35 и 44 година старости (25,5%).
- ▶ Стопа запослености жена старости 25 до 54 године је за 14 процентних поена мања у односу на стопу запослености мушкараца исте старости (56% према 70%).
- ▶ Запослених удатих жена има за пет процентних поена више у односу на запослене ожењене мушкараце (71% према 66%).
- ▶ Самозапослених међу мушкарцима има двоструко више него међу женама (у старосној доби од 15 до 64 године 29% мушкараца и 14% жена).
- ▶ Неформално запослених жена и мушкараца има више међу самозапосленим лицима него међу запосленим радницима у свим старосним групама. Највећи број неформално запослених су стари 65 и више година (81,3% жена и 51,6% мушкараца).
- ▶ Стопа незапослености за жене старости 15 и више година је за три процентна поена већа него за мушкараце (24% према 21%). Највећа стопа незапослености се јавља код жена у старосној групи 15 до 24 година и за 12 процентних поена је већа стопе незапослености мушкараца исте старосне групе (57% према 45%).
- ▶ Жене се знатно ређе јављају на позицији носиоца газдинства него мушкарци. На нивоу целе Србије, оне су заступљене међу носиоцима газдинства са 17,3%.
- ▶ Носиоци газдинстава на територији Републике Србије су најбројнији у старосној категорији 65 година или више (жене 47%, мушкарци 32%).
- ▶ Жене чине изразиту већину међу члановима породице и рођацима који су обављали пољопривредну активност на газдинству (62,9%, мушкарци 37,1%), док међу стално запосленима на газдинствима чине изразиту мањину (14,8%, мушкарци 85,2%).
- ▶ У зависности од радног статуса, код лица старих 18 и више година, најизложенија ризику од сиромаштва су незапослена лица (48,7%), док је најнижа стопа ризика од сиромаштва код запослених код послодавца (6,4%). Код самозапослених лица ова стопа износи 38,3%. Стопа ризика од сиромаштва код пензионера је 14,5%, и у овој категорији жене су сиромашније од мушкараца, што је случај и у категорији других неактивних лица.

Осниви скупови становништва старости 15 и више година, према активности и полу, 2004–2013. (у %)

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Активно становништво, према старости и полу, 2013. (у хиљадама)

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Стопе активности, према старости и полу, 2013.

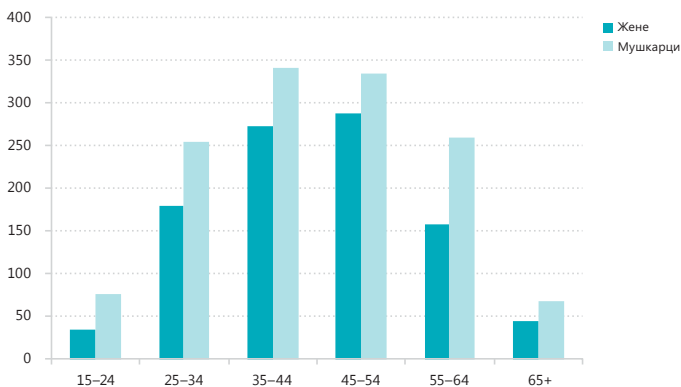
Старост	Укупно	Жене	Мушкарци
15+	48	40	57
15–64	62	53	70
15–24	29	23	34
25–54	81	74	88
55+	22	15	31

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Стопе активности за лица старости 15 и више година, према школској спреми и полу, 2013.

Школска спрема	Укупно	Жене	Мушкарци
Укупно	48	40	57
Без школе	13	10	28
Непотпуна основна школа	21	16	30
Основна школа	34	26	44
Средња школа	57	49	65
Виша школа	55	56	55
Факултет	68	71	65

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Запослена лица, према старости и полу, 2013. (у хиљадама)

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Стопе запослености, према старости и полу, 2013.

Старост	Укупно	Жене	Мушкарци
15+	38	31	45
15–64	47	40	55
15–24	15	10	19
25–54	63	56	70
55+	20	14	27

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Стопе запослености за лица старости 15 и више година, према школској спреми и полу, 2013.

Школска спрема	Укупно	Жене	Мушкарци
Укупно	38	31	45
Без школе	10	8	*
Непотпуна основна школа	19	15	26
Основна школа	26	20	35
Средња школа	43	35	51
Виша школа	44	46	43
Факултет	56	58	55

* Мали број појава

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Запослена лица, према брачном статусу и полу, 2013.

Брачни статус	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Укупно	978107	100	1332611	100	42	58
Неожењен/неудата	160969	16	369776	28	30	70
Ожењен/удата	689755	71	884238	66	44	56
Удовац/удовица	51931	5	21994	2	70	30
Разведен/разведена	75452	8	56603	4	57	43

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Запослена лица, према радном статусу, старости и полу, 2013. (у %)

Старост	15+		15-64		15-24		25-54		55+	
	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М
Самозапослени	15	32	14	29	*	18	12	26	27	50
Запослени радници	72	65	75	68	74	68	80	71	42	45
Помажући чланови домаћинства	13	4	11	3	*	15	8	3	31	4

* Мали број појава

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Запослена лица, према секторима, облику својине и полу, 2013.

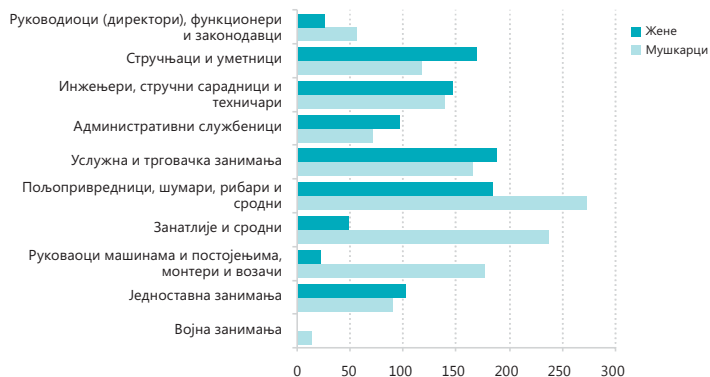
	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Запослени радници	700997	100	860083	100	45	55
Сектор пољопривреде	10366	1	28684	3	27	73
Сектор индустрије	156596	22	362800	42	30	70
Сектор услуга	534035	76	468600	54	53	47
Својина	700997	100	860083	100	45	55
Приватна регистрована	341243	49	460416	54	43	57
Приватна нерегистрована	6446	1	15919	2	29	71
Државна	346602	49	368728	43	48	52
Остало	6705	1	15021	2	31	69
Самозапослени	150301	100	421747	100	26	74
Сектор пољопривреде	66437	44	226259	54	23	77
Сектор индустрије	9641	6	65415	16	13	87
Сектор услуга	74223	49	130073	31	36	64
Својина	150300,9	100	421747	100	26	74
Приватна регистрована	87654	58	252180	60	26	74
Приватна нерегистрована	52291	35	150746	36	26	74
Државна	-	-	-	-	-	-
Остало	10356	7	18821	4	35	65

- Нема појава

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Запослена лица, према занимању и полу, 2013. (у хиљадама)

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Запослена лица, према радном времену, старости и полу, 2013. (у %)

Старост	15+		15-64		15-24		25-54		55+	
	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М
Раде пуно радно време	88	90	90	91	80	81	92	93	75	82
Раде краће од пуног радног времена	12	10	10	9	20	19	8	7	25	18

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

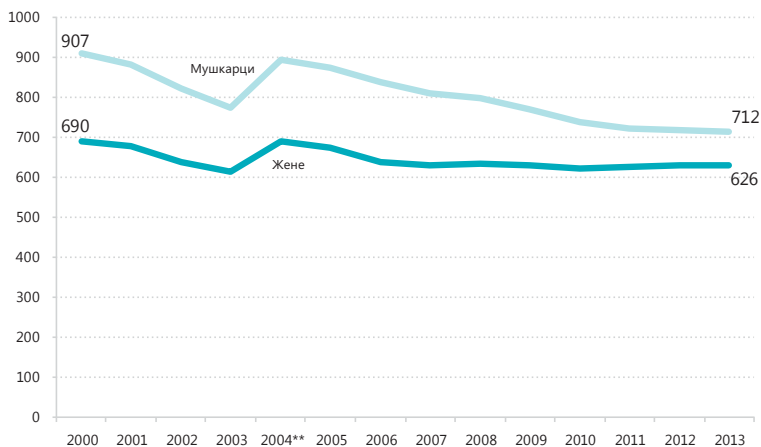
Запослена лица, према статусу запослености, старости и полу, 2013. (у %)

Старост	15+		15-64		15-24		25-54		55+	
	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М
Запослени радници										
Формално запослени	96	95	97	95	83	84	97	96	95	97
Неформално запослени	4	5	3	5	*	16	3	4	*	*
Самозапослени										
Формално запослени	65	65	69	66	*	63	73	69	51	57
Неформално запослени	35	35	31	34	*	*	27	31	49	43

* Мали број појава

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Запослени код правних лица, према полу, 2000–2013.* (у хиљадама)

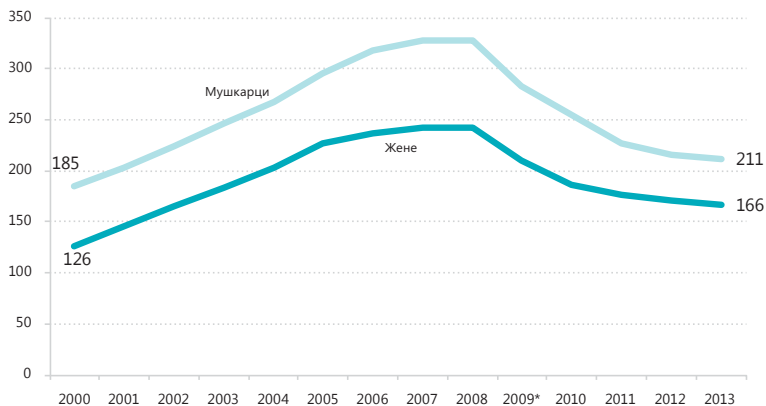

* Годишни просек

** Од 2004. укључени и запослени у малим предузећима (до 50 запослених), а који нису обухваћени редовним полугодишњим истраживањем.

Извор: Статистика запослености, РСЗ.

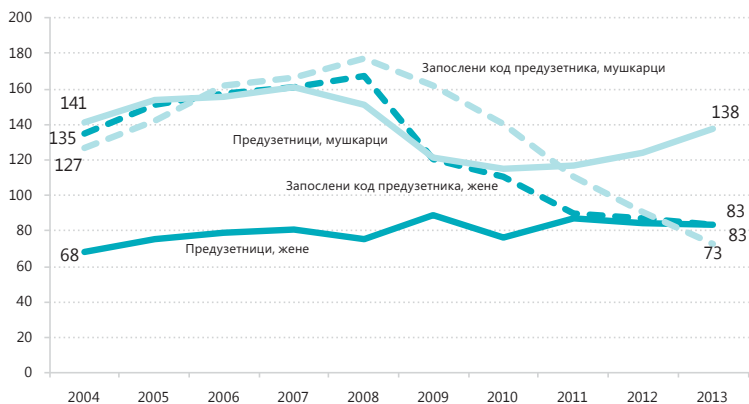
Предузетници, запослени код њих и лица која самостално обављају делатност-професију, према полу, 2000–2013. (у хиљадама)

* Пад броја је, између осталог, резултат сређивања база података Републичког завода за здравствено осигурање.

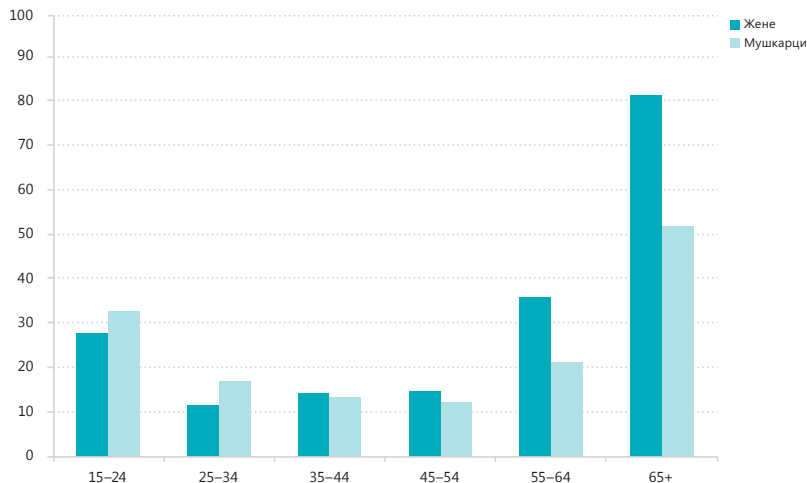
Извор: Републички фонд за здравствено осигурање.

Предузетници и запослени код предузетника, према полу, 2004–2013. (у хиљадама)

Извор: Републички фонд за здравствено осигурање.

Учешће неформалне запослености у укупној запослености, према старости и полу, 2013. (у %)

Извор: Анкета о радној снази, РС.

Неформално запослени, према секторима и полу, 2013.

	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Укупно	204143	100	241453	100	46	54
Сектор пољопривреде	155354	76	151908	63	51	49
Сектор индустрије	6888	3	42238	17	14	86
Сектор услуга	41901	21	47307	20	47	53

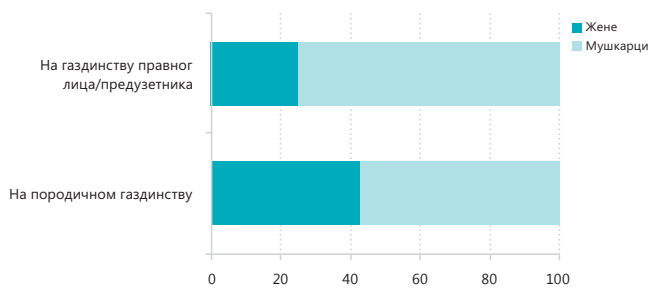
Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Чланови газдинства и стално запослени на породичном газдинству, према старости и полу, 2012. (у %)

	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Носиоци газдинстава	106946	100	510419	100	17	83
-25	427	0	3368	1	11	89
25-34	2431	2	21916	4	10	90
35-44	7542	7	57466	11	12	88
45-54	16134	15	107395	21	13	87
55-64	30019	28	156959	31	16	84
65+	50393	47	163315	32	24	76
Чланови породице и рођаци који су обављали пољопривредну активност на газдинству	501487	100	295712	100	63	37
-25	30425	6	54422	18	36	64
25-34	50180	10	63608	22	44	56
35-44	83896	17	61095	21	58	42
45-54	108580	22	50664	17	68	32
55-64	122820	24	36642	12	77	23
65+	105586	21	29281	10	78	22
Стално запослени	264	100	1521	100	15	85
-25	16	6	133	9	11	89
25-34	37	14	320	21	10	90
35-44	70	27	340	22	17	83
45-54	72	27	407	27	15	85
55-64	53	20	248	16	18	82
65+	16	6	73	5	18	82

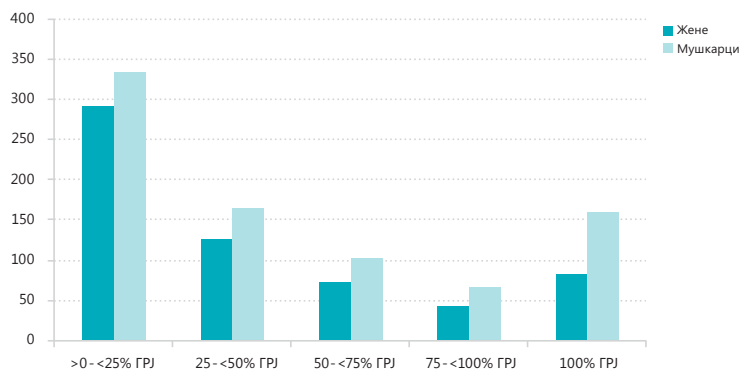
Извор: Попис пољопривреде, РЗС.

Чланови газдинства и стално запослени на газдинству, према правном статусу газдинства и полу, 2012. (у %)

Извор: Попис пољопривреде, РЗС.

Чланови газдинства и стално запослени на газдинству, према годишњој радној јединици и полу, 2012. (у хиљадама)

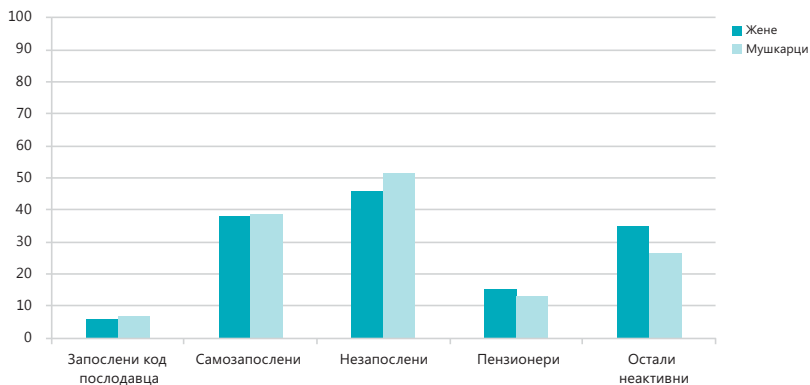
Извор: Попис пољопривреде, РЗС.

Чланови газдинства и стално запослени на породичном газдинству, према активностима које су обављали на газдинству и полу, 2012.

	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Носиоци газдинстава	106946	100	510419	100	17	83
Обављали само пољопривредне активности	88271	83	351983	69	20	80
Обављали и друге активности које доносе приход	18675	17	158436	31	11	89
Чланови породице и рођаци који су обављали пољопривредну активност на газдинству	501487	100	295712	100	63	37
Обављали само пољопривредне активности	374768	75	162711	55	70	30
Обављали и друге активности које доносе приход	126719	25	133001	45	49	51
Стално запослени	264	100	1521	100	15	85
Обављали само пољопривредне активности	236	89	1394	92	14	86
Обављали и друге активности које доносе приход	28	11	127	8	18	82

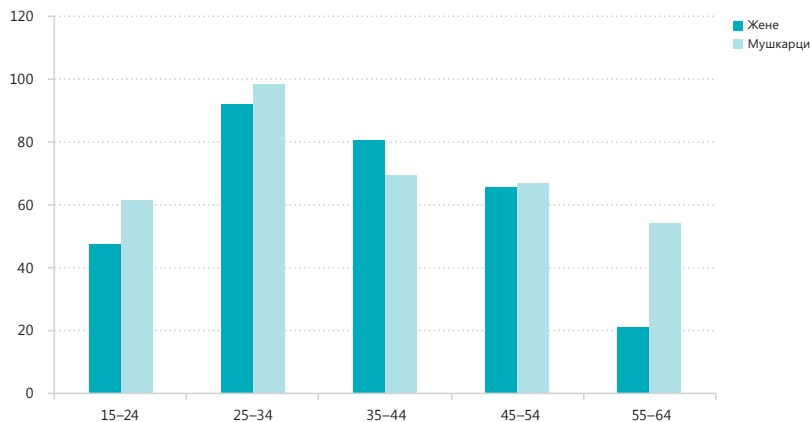
Извор: Попис пољопривреде, РЗС.

Стопа ризика од сиромаштва према најчешћем статусу на тржишту рада, лица старости 18 и више година, према полу, 2013. (у %)

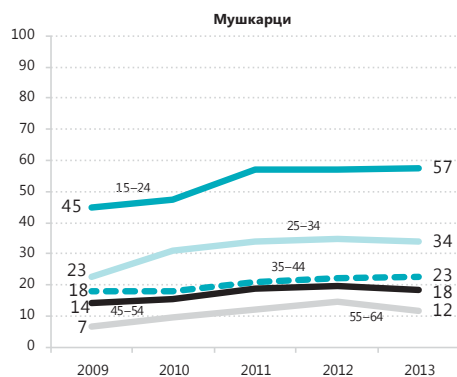
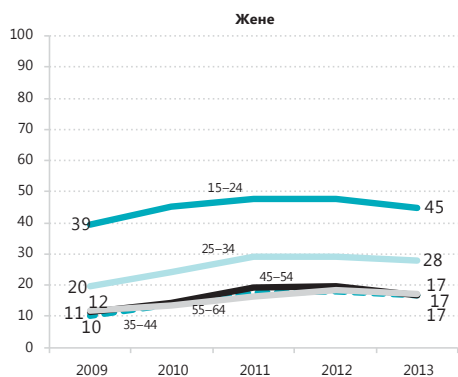
Извор: Анкета о приходима и условима живота, РЗС.

Незапослена лица, према старости и полу, 2013. (у хиљадама)

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Стопа незапослености, према старосним групама и полу, 2009-2013.

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Стопа незапослености и дугорочне незапослености за лица старости 15 и више година, према старости и полу, 2013.

Старост	Стопа незапослености		Стопа дугорочне незапослености	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
15+	24	21	18	16
15-64	25	22	19	16
15-24	57	45	34	26
25-54	24	20	19	16
55+	9	14	8	12

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Незапослена лица, према брачном статусу и полу, 2013.

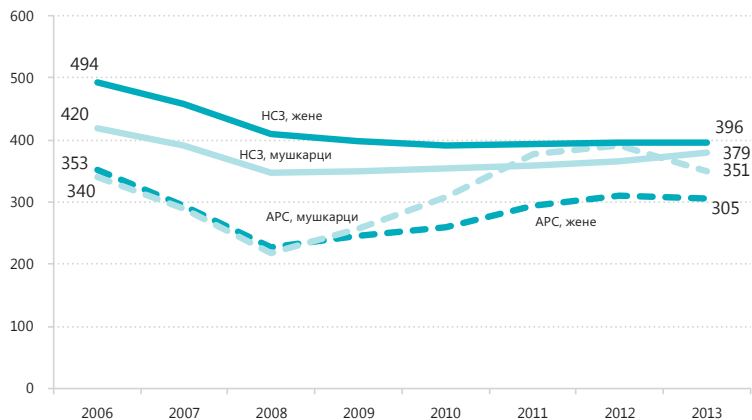
	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Укупно	305399	100	348309	100	47	53
Неожењен/неудата	112974	37	182449	52	38	62
Ожењен/удата	160357	53	149018	43	52	48
Удовац/удовица	6025	2	*	*	*	*
Разведен/разведена	26043	9	16842	5	61	39

* Мали број појава

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

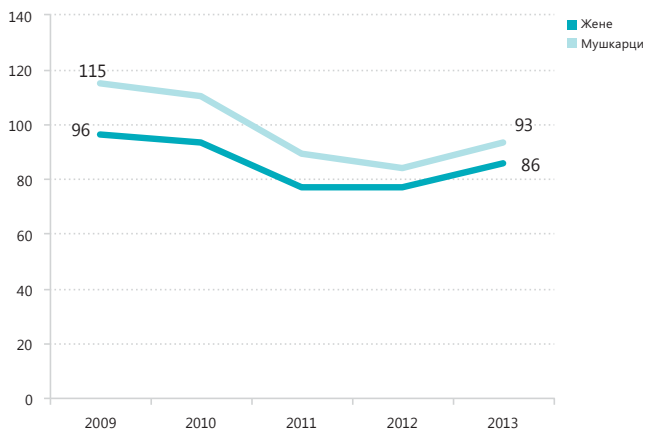

Незапослена лица, према полу, 2006–2013. (у хиљадама)

Извор: Анкета о радној снази, РЗС и Национална служба за запошљавање.

Незапослена лица корисници новчане накнаде, према полу, 2009–2013. (у хиљадама)

Извор: Национална служба за запошљавање.

Стопа неактивности, према старости и полу, 2013.

Старост	Укупно	Жене	Мушкарци
15+	52	60	43
15-64	38	47	30
15-24	71	77	66
25-54	19	26	12
55+	78	85	69

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

Неактивна лица, према разлозима нетражења посла и полу, 2013. (у хиљадама и %)

	Жене		Мушкарци		Структура по полу	
	број	%	број	%	жене	мушкарци
Укупно	1502	100	990	100	60	40
Очекивање повратка на претходни посао	*	*	8	1	33	67
Болест или неспособност	131	9	100	10	57	43
Брига о деци или одраслим неспособним лицима	93	6	3	0	97	3
Други лични или породични разлози	177	12	26	3	87	13
Школовање или обука	280	19	265	27	51	49
Примање пензије	636	42	471	48	57	43
Изгубљена нада у налажење посла	99	7	70	7	58	42
Остали разлози	82	5	45	5	65	35

* Мали број појава

Извор: Анкета о радној снази, РЗС.

7. Зараде и пензије

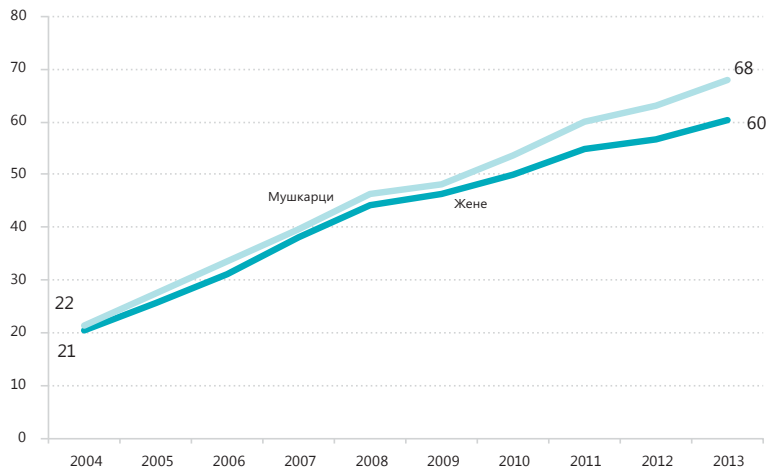
- ▶ **Зараду**, према члану 105 Закона о раду, чине: зарада која садржи порез и доприносе који се плаћају из зараде коју је запослени остварио за обављени рад и време проведено на раду, увећана зарада, накнада зараде и друга примања (осим: накнаде трошкова за долазак и одлазак с рада и за време проведено на службеном путу у земљи и иностранству, отпремнине при одласку у пензију, солидарне помоћи, јубиларне награде, накнаде трошкова погребних услуга и накнаде штете због повреде на раду или професионалног обољења). Израчунавање просечне зараде РЗС врши тако што се маса зарада исплаћених у извештајном месецу дели са бројем (формално) запослених на крају извештајног месеца, према подацима кадровске евиденције правних и физичких лица која достављају податке (нису обухваћени запослени у Министарству одбране и Министарству унутрашњих послова).
- ▶ **Просечна зарада запослених** код правних лица разликује се од укупне просечне зараде јер не садржи зараде запослених код физичких лица. Просечне зараде запослених могуће је приказати по полу само за запослене код правних лица, јер се њихове зараде добијају путем статистичког истраживања. Зараде запослених код физичких лица добијају се на основу података из евиденције Пореске управе, која не обезбеђује податке разврстане по полу.
- ▶ **Платни јаз** (gender pay gap) представља разлику између просечне бруто зараде по часу рада, коју примају жене и просечне бруто зараде по часу рада, коју примају мушкарци, изражену као проценат просечне бруто зараде мушкараца. Разлике у просечним зарадама по полу приказане у овом поглављу, нису упоредиве са разликама које подразумева Евростатова дефиниција платног јаза јер нису обухваћене зараде запослених код физичких лица, нити приказују просечну зараду по часу рада. Међутим, како највећи број запослених у Републици Србији ради код правних лица, где скраћено радно време (part-time work) није широко распрострањена пракса, приказани подаци се могу сматрати релевантним и послужити као посредна процена платног јаза у целој економији.
- ▶ **Степен стручне спреме** (потребна квалификација) за обављање одређених послова и задатака јесте степен образовања утврђен за радно место (општим актом, односно систематизацијом радних места).
- ▶ **Пензија** је месечна новчана накнада на коју појединац стиче право по основу осигурања за случај старости, инвалидности, смрти и телесног оштећења. Постоје три категорије пензија: старосне, инвалидске и породичне. Право на старосну пензију корисници остварују по основу година стажа или старости, а право на инвалидску пензију остварује се по основу инвалидности. У случају смрти носиоца права коришћења пензије, право се преноси на члана породице. За ову врсту пензије не располаже се подацима о полу корисника.

Издајамо...

- ▶ Жене чине нешто више од 50% свих корисника старосних пензија, док скоро две трећине свих корисника инвалидских пензија чине мушкарци. У обе категорије жене у просеку примају мању пензију од мушкараца, и то за скоро 20% нижу старосну, а преко 16% нижу инвалидску пензију.
- ▶ Жене које су оствариле право на старосну пензију (биле су запослене) то право користе просечно две године дуже од мушкараца јер према закону одлазе млађе у пензију.
- ▶ Жене које су оствариле право на старосну пензију (биле су запослене) просечно живе краће за две године од мушкараца који су остварили право на старосну пензију.

Просечне зараде, према полу, 2004–2013. (у хиљадама РСД)

Извор: Статистика запослености, РЗС.

Просечне зараде запослених код правних лица, према секторима делатности и полу, март 2014.

Сектори делатности	Укупна просечна зарада = 100			
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Укупно	60185	68026	94	106
Пољопривреда, шумарство и рибарство	48850	49930	98	101
Рударство	87971	95571	93	101
Прерађивачка индустрија	46962	57861	87	108
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	90082	108236	86	104
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	54677	55603	99	100
Грађевинарство	57368	50963	110	98
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	54923	74018	86	116
Саобраћај и складиштење	60115	61479	98	101
Услуге смештаја и исхране	39282	46101	93	109
Информисање и комуникације	95671	104751	95	104
Финансијске делатности и делатност осигурања	91144	120518	89	118
Пословање некретнинама	68115	72027	96	102
Стручне, научне, информационе и техничке делатности	93852	97178	98	102
Административне и помоћне услужне делатности	47252	44530	104	98
Државна управа и обавезно социјално осигурање	75626	80742	97	104
Образовање	56550	65507	95	110
Здравствена и социјална заштита	57871	70823	95	117
Уметност, забава и рекреација	55360	57134	99	102
Остале услужне делатности	72386	59089	113	92

Извор: Статистика зарада, РЗС.

Запослени код правних лица и њихове просечне зараде, према степену стручне спреме и полу, март 2014.

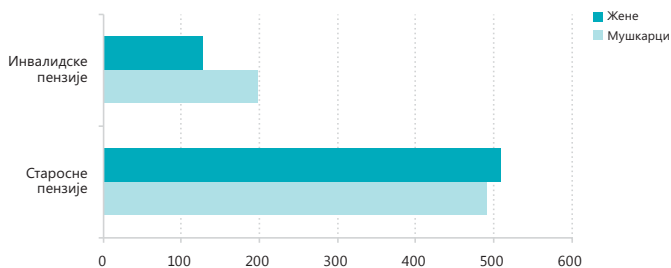
Степен стручне спреме	Број запослених		Просечне зараде у РСД	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Укупно*	493552	514504	60185	68026
Висока стручна спрема	153439	103479	88199	115040
Виша стручна спрема	49248	30430	62922	74283
Средња стручна спрема	178129	158490	51038	59856
Нижа стручна спрема	22049	26054	33731	43061
Висококвалификовани	5940	33561	49439	75349
Квалификовани	30171	102967	38018	50337
Полуквалификовани	20628	22558	33929	42686
Неквалификовани	33948	36965	32303	41978

* Нису обухваћени запослени код свих правних лица која имају мање од 50 запослених.
Извор: Статистика зарада, РСЗ.

Број запослених жена на 100 мушкараца и однос просечних зарада жена у односу на просечне зараде мушкараца, према степену стручне спреме, март 2014.*

* Подаци се односе само на запослене код правних лица.
Извор: Статистика зарада, РСЗ.

Корисници пензија из категорије запослених, према врсти пензије и полу, 2013.* (у хиљадама)

* Од 1. јануара 2008. обједињени су фондови пензијског осигурања запослених, самосталних делатности и пољопривредника. Од 1. јануара 2012. године категорија запослених обухвата професионална војна лица.

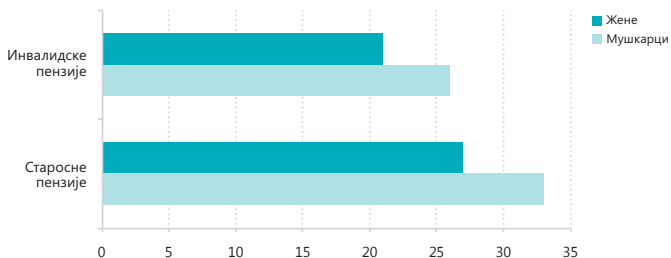
Извор: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање.

Корисници пензија по категоријама, према врсти пензије, просечној старости и полу, 2013.

Корисници према врсти пензије	Број жена корисника на 100 мушкараца корисника	Просечна старост корисника		Просечна пензија жена у односу на просечну пензију мушкараца
		жене	мушкарци	
Запослени				
Старосне пензије	93	67	70	80
Инвалидске пензије	66	66	67	83
Самосталне делатности				
Старосне пензије	59	63	70	88
Инвалидске пензије	26	59	64	93
Пољопривредници				
Старосне пензије	191	72	76	97
Инвалидске пензије	91	61	64	95

Извор: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање.

Просечне пензије из категорије запослених, према врсти пензије и полу корисника, 2013. (у хиљадама РСД)

Извор: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање.

Нови корисници пензија, према полу, 2013.

Корисници пензија	Старосне пензије		Инвалидске пензије	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Запослени				
Број нових корисника	29018	30446	3685	7724
Просечна пензија (РСД)	22796	26481	18074	20830
Просечна старост	59	63	52	56
Просечан стаж	29	35	20	25
Самосталне делатности				
Број нових корисника	2284	3572	268	910
Просечна пензија (РСД)	21446	25093	16793	19779
Просечна старост	59	63	51	56
Просечан стаж	27	33	18	22
Пољопривредници				
Број нових корисника	3929	2697	267	528
Просечна пензија (РСД)	11222	13538	11449	12564
Просечна старост	60	65	54	57
Просечан стаж	18	23	14	17

Извор: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање.

Корисници пензија којима је престало право на пензију због смрти, према врсти пензије и полу, 2013.

Трајно престало право — због смрти	Старосне пензије		Инвалидске пензије	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Запослени				
Број пензија	7001	18146	4536	12235
Навршене године живота	75	77	72	72
Просечан број година коришћења права на пензију	19	17	22	18
Самосталне делатности				
Број пензија	119	800	103	795
Навршене године живота	71	75	61	68
Просечан број година коришћења права на пензију	12	11	9	11
Пољопривредници				
Број пензија	4475	4683	212	468
Навршене године живота	77	80	63	66
Просечан број година коришћења права на пензију	17	15	10	9

Извор: Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање.

8. Коришћење времена

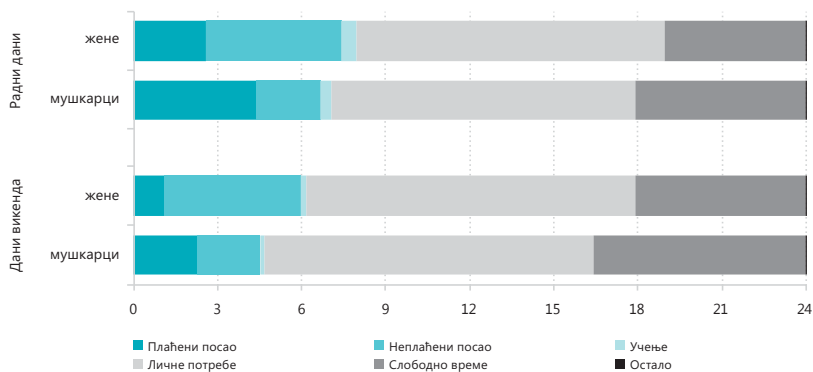
- ▶ **Просечно време** јесте време које лица у току дана у просеку проводе у наведеним активностима.
- ▶ **Активности** представљају активности (радње) агрегиране на највишем нивоу које су обављали испитаници током дана.
- ▶ **Плаћени посао** подразумева време у главном и другом послу, ручак током паузе, путовање у вези с послом, као и друге сродне активности.
- ▶ **Неплаћени посао** укључује активности у вези с храном, активности бављења текстилом, одржавање и вођење домаћинства, баштованство и негу кућних љубимаца, изградњу и поправке, куповину и услуге, чување деце, остале активности у вези с члановима породице или домаћинства, као и путовања у вези са овим активностима.
- ▶ **Укупни посао** представља збир времена проведеног у плаћеном и неплаћеном послу.
- ▶ **Слободне активности** подразумевају дружење с породицом или пријатељима, забаву, културу или спорт, гледање ТВ програма, читање књига или новина, одмарање, рад или игру на компјутеру, као и сличне активностима и путовања у вези са овим активностима.
- ▶ **Лична нега** подразумева време проведено у спавању, једењу, умивању, купању, облачењу и другим личним активностима.

Издајамо...

- ▶ Радним данима, жене у укупном послу проведу више од седам сати, а мушкарци непуних седам сати. Однос плаћеног и неплаћеног посла је у корист жена и неплаћеног посла. Данима викенда, жене у просеку проведу више времена у неплаћеним пословима него мушкарци у укупном послу.
- ▶ Што је образовање жена више, то више времена проводе у плаћеном послу, али то правило важи за мушкарце када је у питању слободно време. Што се тиче неплаћеног посла, без обзира на степен образовања, жене проводе више од четири сата, с тиме што нешто мање времена проводе жене с вишим и високим образовањем. Најдуже времена у плаћеном послу обављају мушкарци са средњом школом.
- ▶ Што се тиче слободних активности, мушкарци у њима проводе шест и по сати, а жене мање од пет и по, с тиме што и једни у други половину тог времена проведу испред малих екрана.
- ▶ И жене и мушкарци у просеку проведу један сат у путовању, с тим што жене мање од половине тог времена проведу у јавном превозу, а мушкарци у возњи колима.

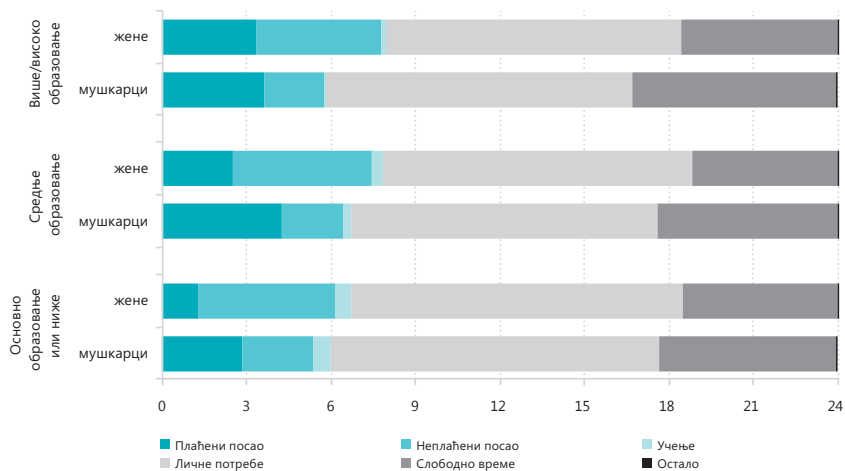

Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15 и више година, према полу, радни дани и дани викенда, 2010/2011. (у сатима)

Извор: Истраживање о коришћењу времена, РЗС.

Просечно време проведено у активностима, становништво старости 15 и више година, према највишем степену образовања и полу, сви дани, 2010/2011. (у сатима)

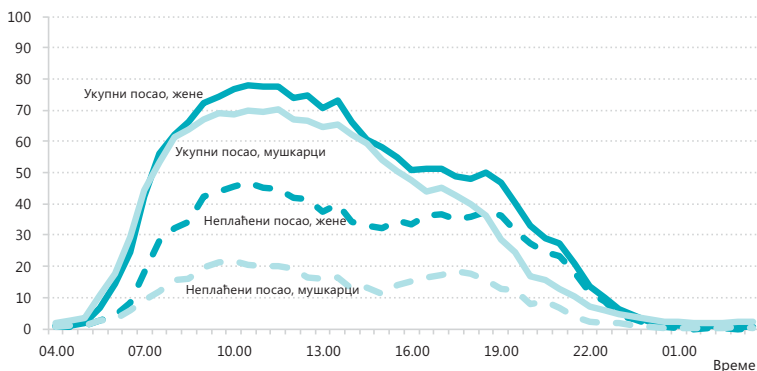
Извор: Истраживање о коришћењу времена, РЗС.

Просечно време проведено у слободним активностима, ниво активности 1 и 2, становништво старости 15 и више година, према полу, сви дани, 2010/2011. (у сатима)

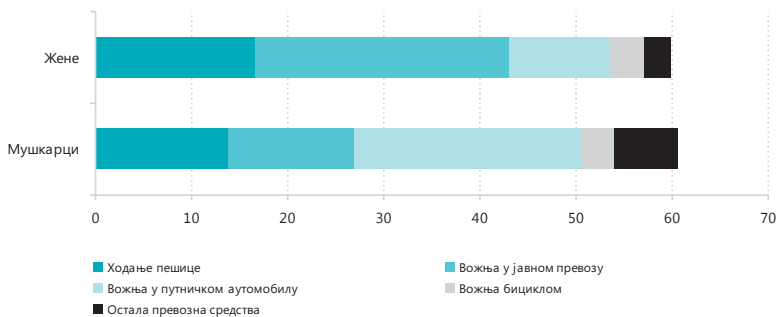

Извор: Истраживање о коришћењу времена, РЗС.

Просечно време проведено у укупном и неплаћеном послу, становништво старости 30–64 године, према полу, радни дани, 2010/2011. (у %)

Извор: Истраживање о коришћењу времена, РЗС.

Просечно време проведено у путовању до и са посла радним данима, становништво старости 30–64 године, према врсти превозног средства и полу, 2010/2011. (у минутима)

Извор: Истраживање о коришћењу времена, РЗС.

9. Доношење одлука

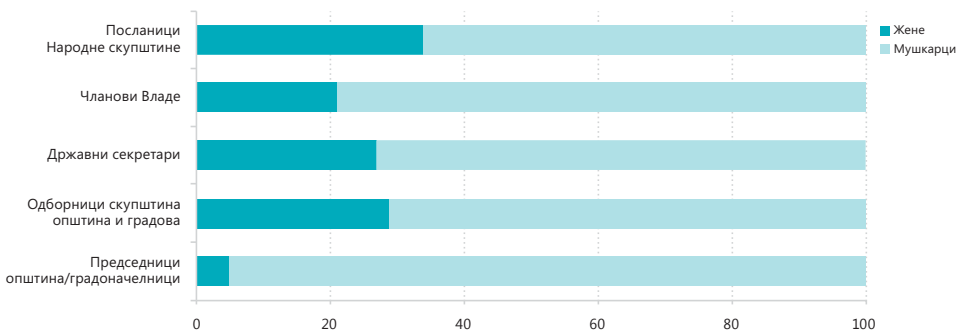
- ▶ **Подаци о посланицима Народне скупштине, члановима Владе и државним секретарима** односе се на стање после избора у марту 2014. године.
- ▶ **Подаци о одборницима** скупштина општина и градова и о председницима општина/градоначелницима односе се на стање после избора 2012. године.
- ▶ **Управник или менаџер газдинства** је лице које доноси дневне одлуке и организује пољопривредну производњу на газдинству. То може бити руководилац производње или, у случају да има више руководилаца различитих видова пољопривредне производње, лице које је одговорно за организацију целокупне пољопривредне производње на газдинству. На газдинству може бити само један менаџер.

Издајемо...

- ▶ Само 5% жена су председнице општина/градоначелнице, а 29% жена су одборнице у скупштинама општина/градова.
- ▶ Жене су ретко на позицији управника или менаџера газдинства: 15,9% жена, а мушкараца 84,1%.

Доношење одлука, према нивоу одлучивања и полу, 2014. (у %)

Извор: Статистика избора, РС и Влада.

Јавни тужиоци и заменици јавних тужилаца, према полу, 2014.*

	Број		Структура по полу	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Јавни тужиоци				
Укупно	10	28	26	74
Републичко јавно тужилаштво	1	0	100	0
Апелациона јавна тужилаштва	1	3	25	75
Виша јавна тужилаштва	3	16	16	84
Основна јавна тужилаштва	5	7	42	58
Тужилаштво за организовани криминал	0	1	0	100
Тужилаштво за ратне злочине	0	1	0	100
Заменици јавних тужилаца				
Укупно	375	313	55	45
Републичко јавно тужилаштво	6	5	55	45
Апелациона јавна тужилаштва	29	31	48	52
Виша јавна тужилаштва	87	88	50	50
Основна јавна тужилаштва	250	175	59	41
Тужилаштво за организовани криминал	3	8	27	73
Тужилаштво за ратне злочине	0	6	0	100

* Подаци се односе на лица која обављају функцију јун 2014.
Извор: Државно веће тужилаца.

Судије, према полу, 2014.*

	Број		Структура по полу	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Уставни суд	5	10	33	67
Судови опште надлежности				
Укупно	1415	653	68	32
Врховни касациони суд	23	12	66	34
Апелациони судови	165	69	71	29
Виши судови	218	147	60	40
Основи судови	1009	425	70	30
Судови посебне надлежности				
Укупно	600	201	75	25
Управни суд	27	9	71	29
Привредни апелациони суд	22	7	76	24
Привредни суд	115	45	72	28
Прекршајни апелациони суд	48	10	83	17
Прекршајни судови	388	130	75	25

* Подаци се односе на јун 2014.
Извор: Министарство правде.

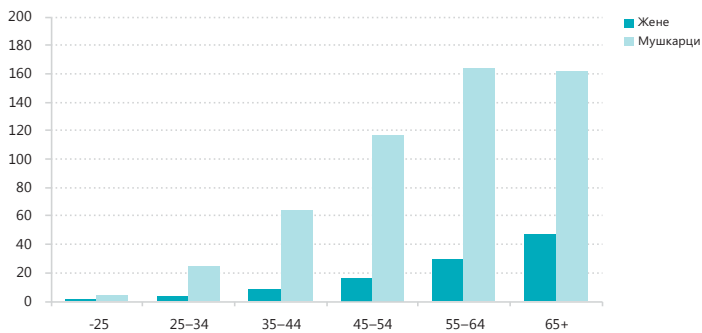
Запослени у сектору безбедности, према полу, 2010. и 2013. (у %)

	2010		2013	
	жене	мушкарци	жене	мушкарци
Укупно	27	73	34	66
Руководеће/командне дужности	14	86	21	79
Министарство одбране и Војска Србије				
Свега	19	81	19	81
Руководеће/командне дужности	10	90	18	82
Министарство унутрашњих послова				
Свега	21	79	34	66
Руководеће/командне дужности	11	89	10	90
Управа царина				
Свега	42	58	42	58
Руководеће/командне дужности	33	67	34	66
Управа за извршење кривичних санкција				
Свега	24	76	43	57
Руководеће/командне дужности	7	93	29	71
Безбедносно информативна агенција				
Свега	31	69	30	70
Руководеће/командне дужности	11	89	12	88

Извор: Министарство одбране.

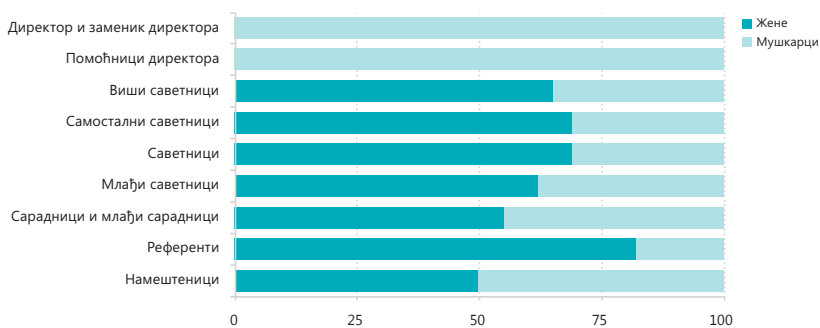

Управници (менаџери) на газдинствима, према старости и полу, 2012. (у хиљадама)

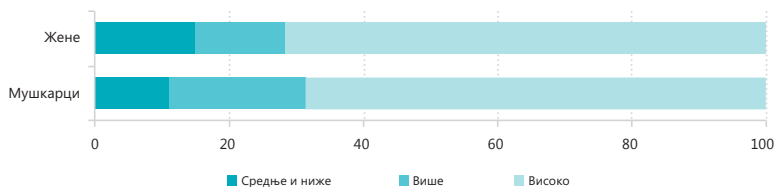
Извор: Попис пољопривреде, РЗС.

Запослени у Републичком заводу за статистику, према звањима и полу, 2014. (у %)

Извор: Правна служба, РЗС.

Запослени у Републичком заводу за статистику, према школској спреми и полу, 2014. (у %)

Извор: Правна служба, РЗС.

Захвалница

Редакцијски одбор се захваљује свима који су дали свој допринос у припреми и обликовању ове публикације:

Биљана Стојковић
Венеција Илијази
Верица Петровић
Весна Зајц
Влада Шутић
Владица Јанковић
Гордана Бјелобрк
Гордана Јордановски
Дејан Николић
Драгана Ђоковић–Папић
Драгана Николић
Драгана Пауновић–Радуловић
др Драгица Павловић
Душан Радовановић
Зорана Илић–Терзић
Иван Ивановић
Ивана Лукић
Јасна Миланковић
Јелена Милаковић
Јованка Стојановић
Јасмина Грозданов
Љиљана Козлина
Љубица Стојановић
Милка Илић–Пешић
Мирјана Огњановић
Мирјана Поповић
Нада Ђурин
Надежда Богдановић
Паун Цукавац
Селена Марковић
Славица Манов
Славица Новаковић
Тијана Чомић

